

„Hasznos-e“ Németországban izraeli filmet terjeszteni...?

A Chérut interpellál, Sarét válaszol

Jeruzsálem (—). A Knezet szerdai ülésén élénk érdeklődést keltett Mose Sarét helyettes miniszterelnök válasza a Chérut-párti Eszter Raziel-Naor képviselő interpellációjára. Eszter Naor ezt a kérdést nyújtotta be: „Ki felelős azért, hogy a „Sátorváros“ című

izraeli filmet Németországban vetítették? Vajon adták-e Klausner-Braunstadter asszonynak belépési engedélyt Németországba és mi volt a film vetítésének, valamint a filmet kísérő hölgy utazásának célja?”

Sarét külügyminiszter így válaszolt: „Amennyire meg tudtam állapítani, a film vetítéséért egy düsseldorfi zsidó hetilap szerkesztője felelős. De nem vállalom felelőséget az adat helyességéért. Nem igazolhatom az interpellációban foglalt feltevést, hogy az izraeli kormány mindentudó intézmény.”

A külügyminiszter ezután kijelentette, hogy a kormány nem küldött filmet Németországba és senkit sem bízott meg annak kiértesítésével, Brandstaedter asszony pedig anyagi ügyvel rendezésére kapott engedélyt németországi utazására. Németországba való belépését természetesen a német és nem az izraeli hatóságok engedélyezték.

„Az izraeli kormány nem lát semmi károsat abban, hogy Németországban Izraéltól szóló híreket és filmeket terjesztenek, amelyek a valóságnak megfelelően ábrázolják az izraeli életet és azt kedvező színekben festik le. Eppen ellenkezőleg, a kormány ezt hasznosnak tartja” — mondotta a helyettes miniszterelnök.

MEGINDULT A HARC a választási reform körül

Körzeti-listás kombinált választási rendszer és — 10% minimum

Pinchász Lávon a területi miniszter tegnap benyújtotta a választójogi reform előkészítésével megbízott miniszterközi bizottság ülésén a körzeti választási rendszer bevezetésére vonatkozó javaslatát. A bizottság, amelynek tagjai dr. Rozen igazságügyminiszter, Szerlin egészségügyi miniszter, Sapira népjóléti miniszter és Pinchász Lávon, élénk nézeteltérések jegyében folytatja tárgyalásait. Dr. Rozen, aki a progresszív párt elnöke, élesen szembeállt minden olyan választási rendszerrel, amely három százalékkal magasabb cenzust akar megállapítani, holott a Mápáj és a klácionisták eredeti közös javaslata szerint csak azok a pártok jutnának be a Knezetbe, amelyek a szavazatoknak legalább 10 százalékat nyerték el. Ellenzi a magas cenzus bevezetését a Poalé Mizrahí is, amelynek a jelenlegi pártversenyek mellett épp úgy nincs kilátása bejutni a Knezetbe, mint a progresszív párté.

Pinchász Lávon a területi miniszter tegnap benyújtotta a választójogi reform előkészítésével megbízott miniszterközi bizottság ülésén a körzeti választási rendszer bevezetésére vonatkozó javaslatát. A bizottság, amelynek tagjai dr. Rozen igazságügyminiszter, Szerlin egészségügyi miniszter, Sapira népjóléti miniszter és Pinchász Lávon, élénk nézeteltérések jegyében folytatja tárgyalásait. Dr. Rozen, aki a progresszív párt elnöke, élesen szembeállt minden olyan választási rendszerrel, amely három százalékkal magasabb cenzust akar megállapítani, holott a Mápáj és a klácionisták eredeti közös javaslata szerint csak azok a pártok jutnának be a Knezetbe, amelyek a szavazatoknak legalább 10 százalékat nyerték el. Ellenzi a magas cenzus bevezetését a Poalé Mizrahí is, amelynek a jelenlegi pártversenyek mellett épp úgy nincs kilátása bejutni a Knezetbe, mint a progresszív párté.

Pinchász Lávon a területi miniszter tegnap benyújtotta a választójogi reform előkészítésével megbízott miniszterközi bizottság ülésén a körzeti választási rendszer bevezetésére vonatkozó javaslatát. A bizottság, amelynek tagjai dr. Rozen igazságügyminiszter, Szerlin egészségügyi miniszter, Sapira népjóléti miniszter és Pinchász Lávon, élénk nézeteltérések jegyében folytatja tárgyalásait. Dr. Rozen, aki a progresszív párt elnöke, élesen szembeállt minden olyan választási rendszerrel, amely három százalékkal magasabb cenzust akar megállapítani, holott a Mápáj és a klácionisták eredeti közös javaslata szerint csak azok a pártok jutnának be a Knezetbe, amelyek a szavazatoknak legalább 10 százalékat nyerték el. Ellenzi a magas cenzus bevezetését a Poalé Mizrahí is, amelynek a jelenlegi pártversenyek mellett épp úgy nincs kilátása bejutni a Knezetbe, mint a progresszív párté.

A progresszív párt bejelentette, hogy a javaslatot nem fogadja el. A klácionisták belügyi bizottságát összehívták, hogy a legutóbbi választások eredményének tanulmányozása után mondjon véleményt a Lávon által javasolt rendszer kitéásairól a klácionista párt szempontjából. A párt a bizottság véleményezése alapján fog állást foglalni a Lávon-tervvel szemben.

32.000 kereskedelmi és ipari vállalat

Jeruzsálemi tudósítónk jelenti: A kereskedelem- és ipariügyi minisztérium által tavaly októberben megkezdett vizsgálat eredménye szerint 32 ezer kereskedelmi és ipari vállalat van az országban, amelyek megújították működési engedélyüket is. Ezek közül 17 ezer 288 engedélyt gyáripari és kézműipari vállalkozások kértek, míg közel 15 ezer engedélyt váltottak ki a kereskedelmi és szolgáltatási ágazatban.

-SPORT-

A holnapra hirdetett Tel-Aviv-Belgrad boxmérkőzés elhalasztották

A júgoszlávok kívánására a szombat estére hirdetett Tel-Aviv-Belgrad városok közötti válogatott boxmérkőzést elhalasztották. A mérkőzést a tervezett programmal egy héttel később, a jövő hét szombat estéjén tartják meg.

Tenisz-eszaki csapatok

A szövetségi tenisz-csapatok során holnap, szombaton reggel 9 órakor kezdik Jeruzsálemben, az YMCA teniszpályán a YMCA-Makkabi Tel-Aviv mérkőzést. A vendégtől csapat Pinberg, Wachtel, Hakak, Twiener összehangoltan kísérel meg a tel-aviviek győzelmét megegyezíteni. A Makkabiban katonai szolgáltatást teljesítő G. Dubiczki helyett tartalékot szerepeltettek, de a Finkelkraut, Appel, Davidman, Feiger, Porat együttes így is bizonyosan megnyeri a mérkőzést.

Uzsoversenyek

A Hápoel úszócsapataja folytatja bajnokságának elődöntőit kerületi versenyek keretében. A Makkabi Reehovotban a Trax-fivérek emlékére rendez vándordíjas úszóversenyt.

KOSARLABDA

Az elsőosztályú bajnokság legtöbb mérkőzését az első fordulóban már befejezték. Szombaton az elmaradt mérkőzéseket pótolják.

Neszeclonban serdülőknek kiírt mérkőzést rendez a helyi Makkabi Elmiseleh Zamorski emlékére.

A magyar teniszcsapat Moszkvában

A szovjetunió sportjának vezetői arra törekednek, hogy mind az országban, a sportágban, amelyekben még elmaradnak a nemzetközi szintől, kitűnő képességgel külföldi játékosokat tanulják meg a sport fortélyait és tréningmódszereit. Jelenleg a tenisz fejlesztése van a szovjetben műsorban. Tanulmányi célra meghívták néhány heti tartózkodásra a magyar teniszsport legjobbjait: Erdődyt, Erdődint, Hidasit, Asbóth, Kátont, Janosót, Gulyást, Sikorskit, Adám, Vad és még többet másokat is töltik be a sparring-partner szerepét a szovjetjátékosok mellett. A szovjet játékosainak fejlődése olyan meglepően gyors és sikeres, hogy egy-két heti iskolázás után már oktatóik egyikét-másikat meg is verik. Bizonyos, hogy néhány év múlva ebben a sportban is jó kvalifikációjú szovjetversenyzők fognak a nemzetközi pályákon bemutatkozni.

RAPHA — 103

T.A., Somo Hamelech 103 TEL. 24406.

MÉLEGVIZŰ FÜRDŐMEDENCÉK. Iszappakkolás. (Fango)

KARLSBAD, VICHY, TIBERIAS-módszer. (Whirlpool fürdő). — Gőzfürdő.

Hűvös osztály gyógymasszázs, gyógytorna és test rehabilitáció céljára. — Speciális romana-osztály. — Az ország egyetlen hancsmasszázs intézménye. — Egész éven át nyitva. — Gyógyos vendéglátás és foglalkoztatás.

Maria Riva — izraeli filmben

Tel-Aviv (—) Maria Riva amerikai híres filmszínésznő, Marlene Dietrich lánya, a Kammara-színház tagja. A szöveget Arje Lahola írta, aki egyúttal a film rendezője is.

Pinchász Lávon javaslata a jelenlegi proporcionális választási rendszer és a körzeti választási rendszer kombinációjára. A javaslat szerint 90 képviselőt körzeti választáson, 30-at pedig országos proporcionális rendszer szerint választanak meg.

48.000 lakássegység — 13.000 jelentkező

Golda Meirsohn a népsikun-akció helyzetéről

Haifa (Az Új Kelet tudósítójától). — Golda Meirsohn munkaügyi miniszter, tegnap a Windsor szálloda-ban sajtófogadáson ismertette a népsikun építkezéseinek jelenlegi helyzetét. Ezt megelőzőleg a miniszter látogatást tett a Haifa és környéki építkezéseknél Kirját Cháimban, Kirját Bialikban, Tel-Amálban, Növe Sáánban, az UNO-utcán és az Eliezer-lakóegyedben. Golda Meirsohn bejelentette, hogy a sikunépítés első fázisa befejezéséhez közeledik és a kisorolt lakástulajdonosok két hónapban belül beköltözhetnek lakásaikba. — Elég sajnálatos — mondotta —, hogy kezdetben sokan nem hittek a vállalkozás sikerében és

havi részletfizetéseikkel, hogy adósságaikat egy hónapban belül rendezték és ebben az esetben jogosultakunk érvényben marad. A cementhiány minden jel szerint az építkezés második fázisát két-három hónap múlva véget ér és hozzákezdnek hoz.

Golda Meirson ezután bejelentette, hogy az építkezések minőségének javítása következtében felemelték a népsikun-lakások árait. A két és félszobás lakások területét bruttó 97 négyzetméterre emelték, megvizsgálókat vezettek be, a köpdalozatot fehér cementből készítették és minden lakás-hoz redőnyöket szereltek fel. Tel-Avivban az építkezések helye szerint a lakásárak 5200—5600 font, Haifán 5390—5700 font, az UNO utcán (azelőtt Hár-utca) 6500 font, Jeruzsálemben és Beér Séván 5100—5500, a mosávothban pedig 5200—5600 font.

A lakók fizetési feltételeinek megkönnyítésére a munkaügyi minisztérium meghosszabbította a jelzálogkölesön lejáratú idejét s ennek arányában csökkentette a havi fizetési kötelezettségeket.

A munkaügyi miniszter ezután kijelentette, hogy a minisztérium sikunosztálya a lehető legrövidebb időn belül állandó lakásokat akar építeni a máhárak lakóinak és teljesen megszünteti a fa- és bádógharak táborokat. A Haifa melletti Dávid-máhárában lakó ezer család számára két éven belül fognak lakásokat építeni. „De szívesen építenék párszáz ezer bádógharakot az oroszországi és kelet-európai zsidók számára, csak már jönnének” — jelentette ki Golda Meirson.

HAIFAI UT.MUTATÓ

PÉNZT Lombard „TALPIOT”-TOL. Aranyért, ezüstért és ékszerért HAIFA. HERZL 16 Technikum-épületomb.

OCCASION LOUVRE HERZL UTCA 24 HAIFA **VEZ ÉS ELAD:** KRIKALYI, porcelán, kő, szőnyeg, ékszer. TELEFON: 2009. **PÉNZT KÖLCSÖNÖZ:** ARANYRA, ezüstre, briliántra és egyéb értéktárgyakra. (Béjjarat az udvarról is.)

PÉNZT Lombard „TALPIOT”-TOL. Vezelők: ERDŐS L. és STOSSEL ékszerész (Kolozsvár) HAIFA HERZL-U. 61 II. lépcső felelelel.

Építkezési vállalat keres gyakorlott **MECHANIKUST** felszerelés és autók karbantartására. Ajánkozás: „8/18” jellegre Grünberger hirdetőiroda, Haifa, Shapira u. 13.

TEXTIL SELYMEK, TISZTASÉLYEM-KENDŐK BUTORRREKTONOK NAGY VALASZTEKBAN TÁSKÁK, RETIKULÓK **DIZZA** HAIFA. KIARUSITÁSI ARAKBAN **HERZL U. 52**

TEXTIL UDONSÁGOK EKKLÖZIV MINTÁK OLCÓO ARAK csakis **GLANCZ** (Arad) és **GOLDENBERG** cég utjonnan megnyitott textil-üzletében. HAIFA HERZL U. 47. — TELEFON 6512.

Fogalmam sincs hogyan kell fényképezni! Ezekkel a szavakkal fordulnak sokan Photo Brennerhez. Ön húsz perc után boldog tulajdonos lesz egy Brenner-fényképezőgéppel a szükséges utasításokkal. Tartós öröm lesz a jutalma. **Photo-Brenner** 31 HECHALUTZ ST. CORNER SHAPIRO ST. TEL. 4137. HAIFA

Ételben-italban TISZTASÁGBAN KISZOLGALÁSBAN Haifán a **TALPIOT-étterem** vezet. **HERZL 61**

Haifai mozik műsora:

GAL-OR: (Esti előadás: BARATOM, ERNA. — Dean Martin, J. Lewis. — Második hét. (Matiné): Péntek, vasárnap és hétfő: A SHERWORSTI ERDŐ BETYARJAI. Kedd, szerda, csütörtök: DZSUNGEL FILM.

ORAH: (Tel. 4917). — Léghűtés. DON CAMILLO KIS VILÁGA. — Fernandel. — Francia film, ivrit, angol fordítás.

AMPHITEATRUM: (Tel. 4018). LANGOLO TOLLAK Szines film. — Sterling Hayden, Arleen Whelan.

EN-DOR: (Tel. 3421.) Szombat, vasárnap, hétfő: PARISI MEGEGYEZÉS. G. Sanders, Marta Toren. Kedd, szerda, csütörtök: 1119-ES SZÁM. Marshal Thompson, Virginia Field. (Csak 16 éven felülieknek.)

HADAR: (Tel. 2509) TARZAN GYÖZEDELMESEKEDIK. Izraeli premier.

ACMON: (Tel. 3003). AZ EMBER ÉS AZ ÓRA. Barbara Staryck, Joseph Cotten, Leslie Caron.

ORION: JONNY AGENT PROVOCATEUR Howard Duff, Shelley Winters.

ARMON: (Tel. 4848) JASSY. — Szines Mna. Margaret Lockwood, Dennis Price, Patricia Roc

DAPHNA *jóbban UTAZOL!!* **DAPHNA** **UTAZÁSI IRODA** HAIFA • JAFFA 5-43 TELEFON: 3093

Indiai hadihajó Haifán

Haifa (Az Új Kelet tudósítójától). — Tegnap párnapi barátai látogatására a haifai kikötőbe érkezett a „Mer” indiai torpedóromboló, amely résztvett az angol koronázás tengerészeti szemléjén, majd visszautaztatában az angol flotta földközi-tengeri hadgyakorlatához csatlakozott. Az 1400 tonnás hadihajó négy hűvelyes ágyúval és több gépfegyverrel van felszerelve. Tegnap délután Kirschman hajóskapitány vendégül látta a fedélzeten a haifai újságírókat és örömeinek adott kifejezést afelőtt, hogy az övé az első indiai hajó, amely Izraelbe ellátogatott. A legénység körutat tesz az országban és meglátogatja Jeruzsálemet, Názáretet és a Gállit. A tengerészek között India lakosságának minden csoportja és vallása fellelhető. Akad közöttük zsidó matróz is.

-RÁDIO-

PÉNTEK
6.30: Mán. tovu, 6.35: reggel torna, 6.45: zenés óra, 7: hírek, 7.15: hangemezek, 8.40: izraeli dalok, 12.30: fűvés zenekari hangverseny, 12.50: a kórházak műsora, 13.30: hírek, 13.45: könnyű zene, 16: kábbalát sabbát műsor, 16.30: ifjúsági műsor, 17: klasszikus kívánságműsor Beethoven műveiből (Cisz-moll vonosgyűes, I. szimfónia), 18.15: hírek, 19: a Kol Jiszráel könnyű zene-műsora, 19.30: régi és új izraeli dalok, 20.30: hírek, 21: péntek esti hangverseny, 22.30: izraeli dalok, Budai Márta és Pinckaz Goren közreműködésével, 28: hírszolgáltatás.
Párhuzamos műsor: 13.45: angol hírek, 14: francia hírek, 16: hangemezek, 18.30: francia hírek, 19.30: jiddis műsor, 20: román hírek, 2.15: magyar műsor, 22.15: angol hírek.
A hadsereg rádiója: 18.45: péntek esti hangverseny, 19.40: francia operaszínek, 21: tánczene.

SZOMBAT

7.30: Adon olám és hangemezek, 8.3: hírek, 8.40: izraeli dalok, 9: reggel hangverseny, 10: zenei találkozó, 11: szimfonikus hangverseny, (Beethoven: Athén romjait, nyitány; Paganini: hegedűkoncert, előadja Gino Franceseccati, Mozart: 18. szimfónia, 12.30: héber dalok kívánságműsora, 13.30: hírek, 13.45: cházandalok, 16: szinpaté zene, 16.35: Rossini: „Sevillai borbély” című operájának második és harmadik felvonása, 18.15: hírek, 19.15: könnyű klasszikus hangverseny, 20.24: Tenéck részletek (Hób 37—38.), 20.30: hírek, — 21: a Belgrad—Tel-Aviv ökölvívőverseny közvetítése a jaffai sporttelepről, 21.30: Melávé Malká műsor, 22: közzene, 22.05: tánczene, 23: hírszolgáltatás.
Párhuzamos műsor: 13.45: angol hírek, 14: francia hírek, 16: modern zene, 17.40: néptáncok, 18.30: francia hírek, 19.30: jiddis műsor, 20: román hírek, 20.15: magyar műsor, 22.15: angol hírek.
A hadsereg rádiója: 18.35: zenei mezelek, 19: zenei egyvelegek, — 19.35: néptáncok, 21: tánczene.

Készpénzt ad azonnal **LOMBARD HAMERKAS** 51. HAIFA, 51. X. minden értéktárgyra.

KÉT BEBRITS LAJOS Egy palesztinai újságíró elindul Európába

Két állomás, amely a magyar közlekedésügyi miniszter életrajzából kimaradt

Irta: WIENER ANDOR (Chicago)

Az Új Kelet július 17-iki számában nagyon érdekes csoportképet állított össze Pásztor Béla azokból, akik elmentek és akik jöttek a magyar politikában. Jól fest a mozaikszöveg összeállítás, szakszöveg összeállítás, mint állomásfőnök, megfogott egy keze alatt dolgozó vasuti munkást.

A közérdek kívánja úgy, hogy a Rákosi-rezsimet kiszolgált és a Nagy Imre kormányban „bennmaradt” közlekedési- és posta-miniszter jobban megismerjék azok is, akik — mint látszik — csak kevésbé ismerik. Engedtessek hát meg egy kis hézagpótlás ahhoz a néhány mondathoz, melyben a miniszter „elvtársat” imígyen mutatta be a nevezett cikk.

„Bebrits Lajos ifjúkorában Temesvár környékén egy kis faluban volt állomásfőnök, később Temesvárra került egy rövid időre. Csak 1946-ban lett tagja a kommunista pártnak. Vasutas volt, hát közlekedési és postaminiszter lett. Szokatlanul logikus dolog a miniszteri tárcasztánság. Szorgalmas jóindulatú ember. Keresztény, de nem antiszemita. Nagy munkabíró és tehetséges ember, — másként Gerő sose tűrte volna pont egy olyan munkavonalon, amit ő is nagyon ért.”

Ha tényleg úgy volna, hogy Bebrits Lajos csak 1946-ban lépett be a kommunista pártba, akkor mi is érthetetlenül torpanánk meg az eset előtt. Hogyan is lehetne elképzelni, hogy ily nagy pozíció egy mult-nélküli emberre bízzanak rá Rákosi-Gerőék? Persze nem úgy van! A nagy közönség, sőt még az éles megfigyelő előtt is elittokolt Magyarországon, amit csak a legbennfentesebbeknek volt szabad tudni. Elhallgattak vagy 25 évet Bebrits mult-jából. Valószínűleg azért, hogy benne és rajta keresztül legalább egyetlen példányt mutassanak mintegy igazolására annak, hogy a „népi demokráciában” olyan ember is lehet miniszter, akinek nincsen moszkvai pártigazolványa.

Bebrits a huszas évek elején érkezett az Egyesült Államokba és Cleveland városában próbált elhelyezkedni, minden siker nélkül. Néhány évi végődés után ott lépett be a kommunista magyar csoportjába, körülbelül 1925-ben. Mint nadrágos ember, minden nehézség nélkül került be a vezetőségbe, ami cseppet sem hozta közelebb a legendás kolbászkerítéshez. Fizetett alkalmazottakat csak a kontroll alatt tartott beteggyógyító és pártal alkalmazott, elég jó fizetésekkel, ha az akkori konjunktúrát veszik tekintetbe. Odajutni tehát nehéz volt. Így egyelőre megelégedett kis kerületi szervezői állással, ami nem volt irigyléreméltó kenyér. Majd országos szervező lett és útjával kapcsolatosan riportokat írt az érintett városokból. Ezek voltak az első (lehet, hogy életében is az első) irodalmi próbálkozásai. Minden és mindenkit kritizált. Közben erősen tanulmányozta a munkásmoz-

galmat. A véletlen szeszélye játszott közre, hogy a temesvári szocialista mozgalom egyik veteránja, Somló Lipót felismerte Bebritset, akit a temesvári szervezett munkásság gyűlölt, mert mint állomásfőnök, megfogott egy keze alatt dolgozó vasuti munkást.

A kommunisták magyar napilapja (Új Előre), a forradalmi ipari unionisták „Bérmunkása” és a szocialista „A Munkás” között párhuzamos sajtóháború tört ki Somló Lipót leleplező cikke kapcsán. Bebritset azonban még akkor sem távolították el, amikor a temesvári szak szervezeti tanács hivatalos nyilatkozatban megerősítette, hogy Bebrits valóban pofozkodott és üldözte a szervezett munkásságot. Ez az időszak egybeesik a Lenin halálát követő Trockij-Sztalin harc kezdetével, ami természetesen átcsapott a tengerre is és bevonult az „Új Előre” szerkesztőségébe, ahol Bebritsnek már asztala volt. Mikorra Sztalin győzött, már Bebrits Lajos is a főszerkesztői asztalnál ült. Ekkor vette kezdetét az amerikai magyar munkásmozgalomban egy olyan folyamat, amire csak szűgyenkeze tekinthet vizs-

szta. A nivós eszmecseréket, a szenvedélyes elvi vitákat sárdobálás, rágalmazás és végző fokon az ököl és gumibot intézte el. Senki és semmi sem volt sérthetetlen. E harcnak pergőtűzében ki-méletlenül rágalmazták, a közseretben s tisztelőben álló Göndör Ferenc szocialista újságíró is. Követők-től lapjuk nyílt hasábjain nem is követelnek kevesebbet, mint e sorok írója „fejének széjjel csapását”.

A tomboló gazdasági krízisből utakat kereső tömegek közül könnyűszerrel verbuválják a sejteteket, amelyek kereszttől kikezdek a polgári egyleteket, betegsé-gyógyítókat, egyházakat sőt a zsidó hitközségi alakulatokat is. A sajtó útján való uszításban nem ismernek határt. A fegyveres felkelésről olyan szakszöveg értékesesek-kezt írnak naponta, mintha gulyásreceptet közölnének. Ennek a propagandahadjáratnak az igazi célja hamarosan kiderült: Bebritsék deportáltatni akarják a magukat Oroszországba és hogy az érdem nagyobb legyen, legalább egy hajórakomány követőt is szerettek volna magukkal vinni. Mi-kor letartóztatták és a deportálási eljárást megkezd-ték ellene, csak egy zsidó házaspár és egy besurrant elvtársa képezte a tömeget. Ez a kvartett el is érte cél-ját és a Hoover-éra alatt amerikai kormányköltségen átjuttott Szovjetorszárgba.

Csak egy-két cikk jelent meg Bebritsről, közvetlenül a Szovjetunióba érkezése nyomán. A pártberkekben is mind kevesebb szó esett ró-la. A nagy tisztogatások ide-jén többször kelték szárny-ra olyan hírek is, hogy lik-vidáltak. Legvalószínűbbnek látszik az a híresztelés, hogy mint volt magyar vasutas, ott is a szakmájában helyez-keedett el. Semmi kétség, hogy a szerb Bebrits köny-nyen elsajátította az orosz nyelvet, továbbképezte ma-gát és a neki jutott be-osztásban megállja a helyét Magyarországon is.

Nem, a cím nem tévedés. Mert nem erről az utazásról van szó, amit most csinálók. Mire e cikk napvilágot lát, újra hajón ül e sorok írója. Hajón, amely az európai partok felé tart. Ezúttal nem palesztinai, hanem izra-éli újságíró ül a hajón. És nem vitorlás, hanem izra-éli gőzhajón, az „Arcán”, amely Marseille felé van út-ban. Ez a cikk egy korábbi útról szól, még a mandátum és a háború idejében volt, 1945 áprilisában.

Ugy kezdődött az egész, hogy a török vizum már megvolt, a sziriai tranzitot pedig nem adták meg, mert Romániában láttam meg a napvilágot. Azonban hála Istennek, itt volt a tenger. Erecnek is a tenger felé nyi-lik az egyik oldala, Török-oroszánknak is. Talán mehet-nék hajóval. Kérdem is egy másután az utazási irodá-ka-t:

— Tudnak-e olyan hajó-ról, amely Haifáról egyene-sen Alexandrettebe, Messi-nába, vagy valamelyik má-sik török kikötőbe megy és felvesz utasokat is?

— Nem.

Tizenöt nem után a tizen-hatodik azt mondja: igen.

— Igen, — mondja másod-szor is — van ilyen hajónk, már küldtünk is vele egy utast.

Sajnos, már Törökország-ban voltam, amikor meg-tudtam, hogy a szóbanforgó utas, ahogy az illető hajó-ról lelépett, egyenesen bele-lépett egy török kórházba...

Mert ezt még akkor nem tudtam, örültem hát az uta-zási lehetőségnek és elkezd-tem egy kicsit mélyebben érdeklődni.

— Milyen hajó?

— Kicsi hajó, jó hajó, csak hogy a menetdíj drága.

Akkor még azt hittem, hogy a hajónak csak az ba-ja, hogy drága...

— Kabin? — kértem, bár úgy rémlett, hogy a kérdés fölösleges, hiszen ha egy ha-jó utast visz, akkor az az utas kabinban utazik.

— Kicsi — mondja és a kezével mutatja, hogy mily-en kicsi, de aztán, hogy jobb kedvet csináljon, hozzá-teszi — kicsi, de kényelmes, különben is három nap alatt eljut Alexandrettebe és a koszt nagyon jó.

— Hát jó — mondom én is, azzal elutaztam Haifára, mert a szóbanforgó utazási iroda Jeruzsálemben van, a tenger vizsont Haifán.

Haifán az ügynököt csak úgy szokásból megint meg-kérdeztem:

— Mennyi idő alatt leszek Törökországban?

— Négy, öt nap alatt — mondja lassan, vonatottan és láthatóan azon gondolko-dik, ne tegye-e a hozzá a hatodikat is — A szétlő függ — mondja azután határo-zottan.

— A szétlő — kérdem, hogyan?

— A hajó vitorlás.

Egy pillanatra megdermed-tem.

— Hallod — szólok oda a barátomnak, aki egész idő alatt mellettem áll — vi-torlással utazom, ha a szél megáll, megáll a hajó is a tenger közepén.

— Á, — mondja a bará-tom, aki járatosabb nálam — minden vitorláson van ma egy segédmotor, amíg szél-csend van, elhajtja a hajót.

— Kishont Ferenc:

Uj korszak hajnalán

Bizonyos álszent körök nem csinálnak titkot azon meg-yőződésükből, hogy nincs megvetendőbb dolog a világon, mint a politika. Ezek a körök tudatosan úgy állítják be a világpolitikusokat, mintha azok minden emberi ötzés-ből kivetkőzött, lelkiismeretlen egyének lennének, akik mindenkor a saját önző képmásukra kívánják a világ-képet alakítani. Meg hogy fel kell akasztani őket, meg hogy menjenek ök a háborúba, meg ilyen csacsiságot.

Nos, most ezek az álszent körök csattanós választ kap-tak a berlini eseményekben.

Mert voltaképpen mi történt?

Az amerikai megszálló hatóságok tudomást szereztek arról, hogy Kelet-Németországban a lakosság egyrésze-nék elégtelen az élelmiszerellátása, mire valami furcsa nyi-lalást érezték a szívéükben, valami kaparta a torukukat, ko-torászni kezdtek a zsebükből és másnap megkezdtek 15 millió dollár értékű élelmiszer-csomag szétosztását a Kelet-inégesei között. Ha ez nem a legösziatöbb emberi szoli-daritás megnyilvánulása, akkor mi?

Irta: JAMBOR FERENC

Hogy az ügynök nem szól rá egy szót sem, azt hiszem ő is helybenhagyja.

Azután mégis mond vala-mit.

— Igen — mondja — ma-ga kell ellássa magát élelem-mel, a matrózok csak ma-guknak főznek.

— Hány napra vásárol-jak? — kértem lehango-ltan.

Mert látja, hogy a hangu-latom úgy sülyed mint rossz időben a barométer, vigasz-talni kezd:

— Ha jó a szél, három nap alatt ott van.

De amikor barátságosan segít összeállítani, hogy mit vásároljak, úgy rémlik, mintha legalább két hétig akarna a tengeren tartani.

Mi minden kell a tengeren?

Vásárlás közben derül ki, hogy mi minden kell egy ilyen hajón, ami nélkül oly jól élétem oly sok évig a szárazföldön. Bicska, meg konzervnyitó, meg egy szer-zszám, hogy a szódavizes üveg kupakját kinyissam, meg egy zseblámpa, mert a hajón nincs világítás és a hold nem fénylik mindig a tenger felett.

Hogy minden megvolt, vitt a motorcsónak a hajó felé. Vagy tizenkét vitorlás him-báldózott a vizen. Hát nem a legrongyosabbikhoz szalad oda a motorcsónak?

Van képzeletem sok min-denről, amit sohasem láttam, vagy sohasem izleltem. Például az öserdőről. Vagy kö-rübelül tudom, hogy milyen a téglá ize, pedig sohasem ettem. A valóság azonban mindig csak halvány mása a képzeletnek, még az olyan redukált képzeletnek is, amit erről a hajóról látat-lan alkottam.

Igaza volt annak a tizenöt derék ügynöknek, akik azt mondták, hogy nincs olyan hajó, ami utast visz Haifától Törökországba.

Hát ez egy hajó? Ez egy kétárbócos csónak! Har-minckilépés hosszú és hat lé-pés széles. Pedig egészen aprókat léptem, amikor ki-mérem. Ugyanis hordókon léptem. Ez a hajó rakomá-nya, ezzel van tele minden talpalatnyi hely.

Motor persze nincs a ha-jón.

Kabin, amit ígértek, nincs. Van valami fedett hely, egy iránytű van benne, meg egy roppant vekker óra, ami máris fél órát késik, pedig el sem indultunk még s egy rendkívül koszos piccs, azon alszik majd a kapitány, mel-lette a földön két matróz, ha akarom melléjük fekhe-tem harmadiknak.

Nézem a tengert, az szép, nézem a hajót, az koszos. Ez lesz hát a hazám hosszú napokra.

A személyzet toprongyos, meztelbás, az arcok tele barázdával, ahogy az eső, meg a szél kivájta.

Összkomfort a vitorlás hajón

Egy hosszú kötelen lógó pач, amivel vizet lehet me-riteni a tengerből — ez a fürdőszoba. A kormánylap-ton túl, ki a tengerre egy deszka van kikötve, rajta egy kerek lyuk, ez az, amit Tel Avivban úgy hívnak, hogy teljes komfort. Nézek

a magasba, ahol a deszka lebeg ég és tenger között és azon töröm a fejem, hogy fogok én oda felmászni...

Péntek délután van, ülök a hordókon. A kapitány még nincs a hajón. Nincs a hajón, mert nincs szél. Ül hát valamelyik haifai síkát-orban, egy kávéházban és nyeli a török kávé, egyiket a másik után. Ül nyugod-tan, mert bár nincs vitorla rajta, de hosszú tengerész-bajusza van, ami a csukott kávéházban épügy megre-meg, ha jön a szél keletről, vagy nyugatról, mint a vi-torla a tengeren. Ha majd lefelé, vagy felfelé konyula bajusz, elindul ő is srég lé-pésekkel, ahogy a hordókon megszokta, a hajó felé.

Az álló hajón alszom. A mentőcsónakban vetettem ágyat. Ez ugyan hűvös, de friss jószagú tengeri levegő járja át. Hiábavaló éjszaka. Míg alszom, a hajó ahelyett hogy menne, — áll...

Es ez a kapitány...!

Szombat reggel megjön a kapitány. Ezen a hajón min-den másképpen van. A ka-pitány is más, mint egy má-sik kapitány. Ugyan cipő van rajta, de azt mindjárt lehúzza. Háromhetes sza-káll virít az arcán, azt vi-zsont otthagya. Az egész csomagja egy irattáska, ab-ban a hajó iratai vannak, meg egy kis batyu, de azt nem használja, mert ruhát, fehérműt, igen praktiku-san csak a hajó két végállomá-sán vált. De lehet, hogy akkor sem mindig és azért néz úgy ki, mint Ali Baba és a negyven rabló együtt-veve.

Egyszerre az eddig cse-n-des tenger megregeg. Irtó-zatos szél fúj. Négy égtáj-ról jöhet a szél. Négy közül három jó volna ahhoz, hogy elinduljunk. Persze a negye-dik fúj, az északi. Állunk hát tovább a haifai kikötő-ben, csak hogy már nem olyan mozdulatlanul, mint az imént. Mert a hajó állva megy. Összeviszsa dől előre-hátra, jobbra, balra. Azaz nem megy, de irtózatossan mozog.

Azután a szél eláll és a tenger megint csendes. Kér-dem a kapitányt:

— Mikor indulunk?

Bütykös hüvelykujjával az ég felé bök és azt mond-ja: — Allah!

A személyzet, valamennyi matróz, a kapitánnyal együtt, vagy palesztinai arabok, vagy ciprusi törö-kök, hasonlóképpen az ég felé fordítják a szemüket és kórusban mondják:

— Allah!

Kicsit meglep a dolog, hogy Allah a haifai kikötő-ben ilyen másodrendű sze-rephez jutott. Ugyanis csak a vitorlások függnek tőle. A gőzöskök és a motorosok nél-küle is vigan futnak szél el-len és széllal szemben.

Látja a kapitány az arco-mon az etrenek gondolato-ka-t, furcsán néz rá. No-hezen, asztmatikusán léleg-zik, a bajusza egyre lejjebb konyul. Kinosan gondolko-dik, akkora erőfeszítéssel, hogy — bár vastag a hom-loka, s úgy takarja el az agyvelejét, mint egy ke-mény fal — mégis tisztán látom, hogy milyen gondol-to-kat rajznak a koponyája mögött.

(Folytatás a 10-ik old-on)

SZONYEGEK SZAKSZERU JAVITASAT, TISZTITASAT VÁIRIJA PERZSASZÖNYEGSZÖVÖDE. BLOFESTETT ZSAKSZÖNYEG! KÉZIMUNKAFONALI LASZT, TEL-AVIV, SHEINKIN 14.

Kölesönt ad Petach-Tikván minden értékre: Lombard Guttman-u. 4. (1) (8-1, 5-7.) Vezető: Schwimmer Endre.

10 Már csak nap a huzásig!

Próbálja ki szerencsáját és vásároljon nálunk MILVE A MAMI sorsjegyet kényelmes részletfizetésre.

„GLOBUS” „MAZAL TOV”
Tel Aviv, Allenby 119. Tel Aviv, Allenby 111.
Haifa, Haacmaut-út 25. T.-A., Herbert Samuel u. (tengerpart)

MIT IR A VILÁGSAJTÓ

Tokiói bonyodalmak

Felhők a Perzsa-öböl felett

The Economist, július 18.

Pontosán két éve annak, hogy Perzsa olaja nem folyik a világgiacon. Ezalatt a rövid idő alatt a perzsi olaj többi része óriási változásokon ment át. A szaudi-arabiai és kuwaiti olajmezők 1952 végéig olyan hatalmas méretben fejlődtek, hogy összesített termelésük, mint azt az alábbi kimutató táblázat bizonyítja, meghaladta az 1950-es évi, tehát az akkor még teljes üzemben dolgozó perzsi olajtermelését.

Kevésbé ismeretesek a szomszédos sivatagbéli olajföldek adatai. 1952-ben az Iraq Petroleum Company két leányvállalata, melyek Basrában (Irak) és a sivatari Qatari Petroleum Company két leányvállalata a Petroleum Development Ltd., tulajdonosi munkálatok végeztetésére és délnyugatra terjedő területre új olajmezőket fedezett fel az úgynevezett semleges zónában, mely

Szaudi-Arábia és Kuwait közös tulajdona. Ugyanakkor az arabiai partok legújabb részében működő, az amerikaiak vezetésével álló Bahrein, évente egyenletesen termeli a maga 11 millió hordóját; ettől kevéssel délre, a qatari partok mentén a Royal Dutch-Shell társaság egy érdekcsoportja egy 10 ezer négyzetmérföldnyi területen váltott ki koncessziót. Aramco felfedezett egy tengeralatti olajmezőt Safanyia mellett a szaudi-arabiai partok mentén; a termelés helyi birtokjogi viták miatt még nem indult meg. Időközben az Aramco és az IPC egy közös vállalatát a Petroleum Development Ltd., tulajdonosi munkálatok végeztetésére és délnyugatra terjedő területre új olajmezőket fedezett fel az úgynevezett semleges zónában, mely

NYERSOLAJ TERMELES: MILLIÓ HORDÓBAN

	1950	1952	Üzletvezetés
Perzsa	241.4	10.6	1950: Brit; Anglo-iráni 1952: perzsa
Szaudi Arabia	199.5	301.8	Amerikai; Aramco
Kuwait	125.7	273.4	Félig angol, félig amerikai; Kuwait Oil Company

AZ OLAJTÁRSASÁGOK EGYENES JUTTATÁSAI AZ OLAJTERMELŐ ÁLLAMOK KORMÁNYAINAK MILLIÓ DOLLÁRBAN

	Szaudi-Arábia	Kuwait	Irak	Bahrein	Qatar
1950	112.0	12.4	14.8	2.3	1.0
1951	155.0	30.0	36.5	3.8	3.8
1952	170.0	139.0	110.0	6.8	9.0

A világgiacon még sem éri a perzsa olaj hiányát

Ami a nyersolajot illeti, a helyzet ma az, hogyha a perzsa olajmezők ma ismét teljes üzemben produkálnának és termékeiket a világgiacon dobánák, ebből, természetesen a perzsa kivételével — mindenkinek több baja lenne, mint haszna. Az első következmény az lenne, hogy a termelés a többi földeken le kellene csökkenteni, ami természetesen zavarná a társaságok és a helyi kormányok többé-kevésbé harmonikus viszonyát, hiszen felesleges hoztatni, hogy a helyi kormányok és uralkodók jövedelmének orozslánrésze az olajtermelési részesedésből származik.

A finomított olajpiacon a fenti tények egyelőre még nem vonatkoznak. Az arabiai olajfinomító, napi 500 ezer hordós teljesítőképességgel, a legnagyobb a világon. A két másik nagymé-

retű finomító az öbölben — az Aramco és a Bahrein Petroleum Co. üzem Bahreinben — 200.000 hordót finomít naponta, külön-külön. Az arabiai termelést az ázsiai piacok egészen 1954-ig fogják hiányolni, mikor is a jelenleg Adenben, Indiában és Ausztráliában épülő finomítók már üzemképesek lesznek. Nyugat-Európa olajfinomítás terén már teljesen önálló.

Technikailag tehát a perzsa öbölben működő társaságok nagy lendülettel tettek eleget a rájuk hárult kötelezettségeknek. És itt nemcsak a perzsi olajnak a világgiacon való teljes el-tűnését, hanem az egyre emelkedő világfogyasztást, különösen az eddig fejletlen területek hirtelen szükségletét is számításba kell vennünk.

Az arab uralkodók és kormányok kapcsolata

A legtöbb olajtermelő terület kormányja, bár korántsem valamennyi, megelégszik az úgynevezett 50-50 százalékos egyezményekkel, amelyeket a venezuelai mintára vezettek be és amely a legelfogadhatóbbnak mondható. De ezeknek az egyezményeknek a tartósságára nem lehet számítani. Még a megállapodás anyagilag kielégítő is, a népek — aszerint, hogy milyen kultúrfokon állanak — tele vannak alacsonyrendűséggel, sajátmaguk akarják a dolgok irányítását kézbevenni, bizalmatlanok a Nyugat állami és eladási politikájával szemben és a Nyugat hatalmas technikai és gazdasági fölényének hatása alatt állandóan becsapva érzik magukat.

Ezek az új pénzügyi megállapodások, az Aramco-Ibn Szaud egyezményt kivéve, a perzsi olaj összeomlása óta datálódnak. Területenkénti jelentéktelen variációk a megállapodás lé-

nyege az, hogy a koncessziót élvező társaságok idegen adójának levonása után fennmaradó tiszta hasznot egyforma arányban osztják meg. Az ilyen módon befolyó jövedelem például Irakban olyan nagymértetű, hogy az Iraki Országfejlesztési Tanács az infláció veszélye miatt kénytelen volt egyes nagyszabású közmunkákról lemondani; az öbölmenti kisebb területeken az uralkodók kincstárba befizetett összegek az utóbbi időben megháromszorozódtak, sőt megnégyesződtek. Irak nemzeti jövedelmének egy-negyede, Szaudi Arabiának fele, a kisebb hercegségeknek több mint három-negyede, olajrészesedésekből származik; legmagasabb az arány Kuwaitban.

Ugyátszik azonban, hogy az uralkodókat még ez a mérhetetlen gazdagság sem elégteleníti. A citromfacsarás tudományát valóságos művészi tökélyre fejlesztik. Még meg sem száradt az aláírásuk az 50-50 százalékos szerződésen, máris azon törik a fejüket, hogyan lehetne azt visszamenő hatállyal érvényesíteni. Ha például a társaság tömegtételben árgendményt nyújt a vevőknek, miért ne lehetne a haszonrészesedést a normális ár után követelni? Aztán megindulnak a helyi féltékenységek. A bahreini sejket bántja, hogy a szom-

szedos qatari területen nagyobb a termelés és következőképpen nagyobb a haszon, dacára annak, hogy a qatari sejknek kisebb a felelősséggel.

A szaudjak, akiknek pénzügye nem ismer határt, tiltakoznak az ellen, hogy az Aramco a világgiacon áron alul szállítson nyersolajat az anyavállalatának és kártérítést követelnek, mert egyes már felfedezett, de árukereslet hiánya miatt még nem termelő olajföldek, nem lettek üzembevétele. Árgus szemekkel kutatnak új, látható és nem látható pénzforrások után; ha valamelyikük ígéretet kap a kutak természetes gázainak felhasználására, egy közeli község edesvízzel való ellátására, vagy egy ingyen felépítendő iskolára, napokig beül mindnyájan a kóvetelik ugyanazt. A területenként változó kötelezettségek korszaka a múlté. Ennek következtében a társaságok, amelyek a bérpolitika terén állandóan tájékozottabbak, egyre szélesebb rétegekben harmonizálják tevékenységüket különösen a földeket környező községek ingyenes szociális ellátása terén.

Egyes társaságoknak agyálai vannak a közös politikával szemben; attól félnek, hogy ez a nagy egységsítési folyamat összeütközésbe fogja hozni őket a hazai anti-tröszt törvényekkel. De nincs más megoldásuk, kénytelenek lépést tartani a többiekkel. Az egész öböl egy valóságos darázsfélsziget, mely nemcsak a sejki családok intrikájától zúg, hanem a különféle munkástanácsok kémszervezetétől is, mindegyik pontosan tudni akarja milyen fizetési és munkafeltételeket nyújt a másik társaság és a társaságok, ha nem akarják, hogy egyiket a másik ellen játsszák ki, saját érdekükben kénytelenek egységes bér- és jöletit politikát folytatni.

Hol van a határ?

Kérdés, rá fognak-e az uralkodók önmaguktól jönni, hogy a társaságokkal szembeni követeléseik túl-zaléka a kezükben van.

Vérrelszerzett tanulságok

Newsweek, augusztus 3.

A koreai háború a maga nemében korszakalkotó volt amennyiben ez volt a modern történelemben az első szövetséges és egy bizonyos területre határolt „büntető” rendrakció. Eltérően fontos stratégiai és taktikai tanulságait az alábbiakban adjuk — a Pentagon szemüvegén keresztül.

Az 1914-18-as álló háborúval szemben a modern vezérkar előnyben részesíti az 1939-45-ös mozgó háború taktikáját. Ez ugyan egy adott időszakot véve alapul, úgy emberáldozatban, mint anyagiakban kőt segéssébbnek látszik, de vég eredményben mégis gazdaságosabb, mert a háború időtartamát megrovidíti.

A Kremi tetszése szerint vonhatja be a nyugati hatalmakat költséges és kellemetlen konfliktusokba, a nélkül, hogy azokban direkt résztvenne. A Pentagon vezérkarának — ellentétben a Korea előtti érával — ezt tudomásul kell vennie és úgy kell terveznie, hogy míg a nagy cirkuszban támlán sohasem megy fel a függöny; a játék a piactér különböző pontjain állandóan folyik.

Jó irányítás mellett külföldi nemzetiségű hadseregek zavartalanul működnek együtt a nyelvi, anyagpótlási és doktrinári ellentétek dacára. (Az amerikaiak kal és dél-koreaiakkal harcoló 15 nemzet közül a legkiemelkedőbb a török brigád teljesítménye, mely a 25-ös USA-hadosztálynak szerves része volt.)

Az Egyesült Államok, ha továbbra is sikeresen akarnak védekezni a szovjet terjeszkedési politika ellen, fel kell, hogy építsék gyengébb szövetségesik haderejét, pontosan úgy, ahogy azt a Szovjet tette csatlósállamaival. Hogy ez lehetséges, arra ékes példa a ROK-hadsereg 16 hadosztályának megszervezése és kiképzése, mely a háború végén a front 65 százalékát tartotta.

zásbavételével (60-40, vagy ennél is magasabb haszonmegosztási arány) könnyen pórol járhatnak. Az egyiptomi kormány pénzügyes politikájának az lett a következménye, hogy a társaságok profitmargója oly alacsonyra lett redukálva, hogy azok kénytelenek voltak minden további kutatási és fejlesztési munkálatokat be-szüntetni. Valakinek előbb-utóbb meg kell értetnie a középkeleti kormányokkal, hogy egy olajtársaság vég-eredményben nem egy kifogyhatatlan bőségstaru. Ez a feladat Washingtonra vár. De az Egyesült Államok kormánya és a tengerentúl működő amerikai olajtársaságok között a viszonyok nem a legrózsásabbak.

Több mint tíz év óta az öböl arab partjain dühög a prosperitás. Ezt az állapotot a helyi uralkodók körök egyszerűen normálisnak tekintik. De ne felejtsük el, hogy Perzsa és az Anglián előtérben a középkeleti országok gazdasági válság idején tör-tént. A második közvetlenül a világháború kitörése előtt. Az általános áresések természetesen nem a társaság hibájából történtek. De a világgiacon viszonyosságait nem lehet egykönnyen megértetni a dáriusi jólétben elkényeztetett sejk-urakkal.

Mindent összevéve egy olajtársaság igazgatása nem a legirigyléreméltóbb feladat. A helyi fronton állandó a harc az örökké elégedetlen kormányokkal; a világgiacon a konkurrenciával; Washingtonban a szent anti-tröszt törvényvel; az üzemekben az egyre erősödő szakszervezetekkel; politikai téren a nemzeti öntudatra ébredő fiatal, nacionalista generációval; a helyszínen belső pozíció-harc a versen-gő társaságok között; és mindenek tetejébe a részvényesekkel, akik természetesen elvárják, hogy a társaság a legmesszebbre oadaadással kezelje befektetett vagyonukat. Kutyá egy élet! Csakis az a tudat teszi elviselhetővé, hogy a világgiacon olajtartalékok 54 szá-zaléka a kezükben van.

Természetesen az alkotmányt meg lehet változtatni. De a procedura nehézkes. Változtatási kezdeményezéshez úgy a Háznak, mint a Diet-nek a kétharmada szükséges; utána a

Az amerikai és japán kormányok különös szituációban vannak. Sok amerikai felelős államférfi szemében Japán a legkívánatosabb partner Ázsiában, mint ahogy Németország Európában. Amerika tehát érdekelve van Japán gyors felfegyverzésében. Márcsak ama dicsegetéreméltó oknál fogva is, hogy minél előbb kivonhassa az amerikai csapatokat Japánból és azokat japánokkal helyettesíthesse. Feloszlás hozatni, hogy ecéből hajlandó lenne Japánnak jelentős dollársegélyt nyújtani a kölcsönös biztonsági szerződés keretén belül. A tárgyalások a múlt héten indultak meg. Azonban a tárgyalásoknak egy komoly akadályja van — és ez a japán alkotmány, melyet az amerikaiak kényszerítettek az országra az elfogadás előtt. Az alkotmány 9-es számu cikkelye nyomatékosan leszögezi, hogy

„... a japán nemzet örökre lemond a szuverén hadviselés jogáról és arról, hogy fenyegetéssel és erőszakkal többé folytassa a nemzetközi vitákat... Szárazföldi, tengeri, légi, vagy más haderőket többé soha nem fog fenntartani. Az állam hadviselési jogát nem ismeri el.”

Ennél kategorikusabb szöveget maga Ghandi sem lehetett volna törvénybe; az indiai alkotmány dacára az indiai kongresszus Ghandi szelleméhez való hűségének — nem tartalmaz ehhez hasonló kikötéseket. Az egyetlen fegyveres alakulat ma Japánban a rendőrség. Ennek létszáma a maximuma 250 ezer főre van korlátozva. A „rendőrség” további kibővítése nyilvánvalóan katonai jellegű lenne és ez a törvénybe ütközne. De az amerikai kormány minden törekvése pontosan erre irányul.

Természetesen az alkotmányt meg lehet változtatni. De a procedura nehézkes. Változtatási kezdeményezéshez úgy a Háznak, mint a Diet-nek a kétharmada szükséges; utána a

kérdéses pont népszavazásnak lesz alávetve, vagy alternatívaként a Diet-et fel kell osztlatni és általános választásokat kiírni kizárólag a kérdéses vitapont felett. A jelenlegi japán kormány, mégha sürögösen lávanna is a felfegyverkezés, ma nincs abban a helyzetben, hogy egy népreferendumot megköveteljen. A japán néptömegekben a pacifizmus ma oly erős, mint a weimari Németországban a húszas években, mikor Erich Romarquer megírta a „Nyugaton a helyzet változatlan”-t. A népszavazás minden valószínűség szerint elvetné a felfegyverkezést. Általános választásokat a kormány szintén nem kockáztathat. Az utolsó két általános választás túlgyors egymásutánban történt és a közönség ezt rossz néven vette. Ilyen körülmények között a japán kormány bizonyos elégtellességgel bocsátathatja az amerikaiakat. Azt mondja, hogy igen szeretne a kedvükbe járni, dehat megírta a gyűlés, hogy az alkotmány, stb... A japánok tisztában vannak azzal, hogy az amerikai közvélemény milyen nagy súlyú helyez az alkotmány törvények sérthetlenségére és tipikus ázsiai humorérzékkel és álszentekedéssel használják ki a szituációt. Mert a japán-amerikai védelmi szerződés alapján Amerika felelős Japán biztonságáért és mert az amerikaiak által diktált alkotmány miatt ezt a felelősséget most nem háríthatják át Japánra. Így hát a japánok büntetlenül engedhetik meg maguknak azt a luxust, hogy az amerikai csapatok jelenlétét kritizálják. Tudják, hogy az amerikaiak nem sértődhetnek meg és nem vonhatják ki a csapatokat. Mártiroknak jászhatják ki magukat és panaszkodhatják megértett nemzet önzetüket, miközben Japán védelmének súlyos gazdasági terheit szigorúan Amerika viseli. Kérdés csak, hogy meddig? Manchester Guardian.

KERESZTREJTVE NY (2)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13					14	15			16		
17					18				19		
20				21		22			23		
24				25	26			27		28	
29				30				31		32	33
				34				35		36	37
				38				39		40	
41				42				43		44	
45	46		47					48		49	
50				51		52		53		54	55
56				57				58		59	60
61				62				63		64	
65				66				67		68	
69				70				71		72	

VIZSZINTES: 1. Ragadozó. — 7. Az Adloyada kezdeményezése. — 13. Világhírű zsidó szobrász. — 14. Kibud-ból 3 betű. — 10. Diktátor. — 17. Bizottság, néberül. — 18. Vissza: római népség. — 19. Divajtát mult fegyver. — 20. Garancia néberül. — 22. Egy, idegen nyelven. — 23. Város Indokínában (390 ezer lakos). — 24. Una betűi keverve. — 25. Hires angol közigazdász (fonetikus). — 28. O-val ilyen reggel is van. — 29. Kutyalak. — 30. Mulatóhely. — 31. Graf, svájci legendás figura. — 33. Vissza: kettős másasahangzó. — 34. Ilyen hit is van. — 35. Virág. — 38. Páris mellett repülőter (fon.). — 39. M-mel templomi szertartás. — 40. Duma jiddis színielőadás. — 41. Nagy európai fő névelővel. — 43. Izraeli specialitás. — 45. R-rel Ital. — 47. B-val hires Khan. — 48. Az irók nemzetközi egyesülete. — 49. A Közékelet angol rövidítéve. — 50. G-val a végén a Metropolitan lakója. — 52. Nem mai. — 55. Voss francia miniszter. — 56. Vissza: szülő beceneve néberül. — 58. Idegen nyelven (fon.). — 59. A weimari Németország politikusa. — 61. A Kneszet tagja. — 62. Világhírű zsidó hedegművész. — 68. Shakespeare-i figura. — 64. K-val rádiómű. — 66. 31 vizszintes kezdőbetűi keverve. — 69. Idegen női név. — 68. Világhírű utja nagy szenzáció volt. — 69. Hires orosz zeneszerző.

FIGGŐLÉSEK: 1. Magyarországi zsidó izraeli festő. — 2. Titkot dühös szándékkal közöl. — 3. Borotvapenge. — 4. A-val olasz város. — 5. 13 vizszintes utolsó két betűje. — 6. A Habima egyik legjobb előadása. — 7. Világhírű zsidó festő. — 8. Vissza: közbiztonság. — 9. Mértékesség. — 10. Kneszet tag. — 11. Város és folyó Indiában. — 11. A Tower. — 12. Amerikai állam. — 13. Város és folyó Indiában. — 21. Verdi-opera. — 23. Világhírű zsidó karriermester. — 24. Shaw is ez van. — 25. Vrylany és Babín. — 26. Né név. — 28. Kettős izraeli festő. — 34. 21 függőleges első három betűje. — 35. — 36. — 37. A föld istennője. — 37. Arany idegen nyelven. — 44. Híres izraeli karriermester. — 42. Kettő idegen nyelven. — 44. Háború idegen nyelven. — 46. Olasz város. — 48. Azonos másasahangzó. — 49. Izraeli zsidó. — 51. Hires izraeli karriermester. — 52. Kiváló francia író és színművész (fon.). — 54: Vissza: izraeli író. — 55. Ilyen rendelt is van. — 57. Vissza: törzs idegen nyelven. — 60. P-val bontó határozó. — 61. Azonos magáhangzó. — 67. 63 vizszintes első és utolsó betűje.

ORSZÁGOS HAZIIPAR SZERVEZÉS.

Biztos megélhetési

lehetőséget nyújtó, könnyű háziparra 3 hét alatt tökéletesen kiképezzük, lényegesen modernizált kisközté készítő-készletünkön. — (F. Fernald-rendszer).

- Idősebb hölgyek is könnyedén megtanulják.
- Egy nap alatt (8 óra) egy pulóvert, stb., könnyen elkészít.
- Munkája kézimunka; minden kötési minta köthető.
- A mértékutáni szabást és összeállítását is teljesen elmagyarázzuk, szabásmintáink és egyszerű szisztemánk alapján.
- Oktatás az ország minden részében.

A „Fernald”-készítők, munkaszervezők, szabásminták, minta-kották, valamint a tanfolyam díja, összesen 90 font. — A készítmények eladását a központ vállalja. — „Fernald”-készítők, POB 2535, Tel Aviv.

Elsőrendű gyakorlati ELARUSITONÓT nyelv- és szaktudással, azonnali keresésként. „ARIGO” TEL AVIV, Alenby u. 40. (Bemutatók d. u. 5-7). Uj Kelet 1953 VIII 7

Beregi Ármín halálának 30-ik napjára

AVIGDOR HAMMÉRI:

A POLIHISZTOR

Beregi Ármín, a magyar zsidóság egyik rendkívüli megnyilvánulása. Annak a magyar zsidóságnak, amelynek Bláik azt mondta: „Ez egy furcsasággal (csudák) telített törzs.”

Beregi főgyökere magyar kultúrában nőtt fel és nevelkedett. Még Kossuthnyakvendőt is viselt. Magyar nyelvű írásban és szóban olyan volt, hogy az alföldi juhászok is megirigyelheték volna. Ha száját beszédre nyitotta, forró és forráslévé ömlöttek szavai, mint a Judea hegyeiről és Szi-máj bérceiről fakadtak volna.

Beregi Ármín egész élete telítve volt szervezett, intézményes cselekedetekkel. Kezde hídak és gyárak építésével, folytatva a Magyar Cionista Szervezet felépítésével és végül a zsidó karhatalmi századok felállításával — pogromos időkben. És mindez általában a kultúra és különösen az irodalom jegyében. Mert Beregi Ármín elsősorban az irodalom és a művészet.

A magyarországi helyzet volt az oka annak, hogy irodalmi-művészi munkásságát két részre kell osztani: szóbeli tanra és írásbeli tanra. A szóbeli tanra öböl 75 százalék esik, míg az írásbelire 25 százalék.

Beregi életkora telítve van tettekkel, olyannyira, hogy ha nem élnekorabeli és nálánál fiatalabb tanítványai, akik most is velünk vannak Izraelben, mint szemtanúk, nehéz volna mindezt leírni. Túlzással gyanúsíthatnánk érte.

1899-ben Beregi rokonnál volt látogatásban Herzl Tivadar. És a fiatal mérnökjelöltet felkérte arra, hogy alapítsa Magyarországon cionista ifjúsági szervezetet. Egy pár évvel később, 1903-ban, mint a „Makkabea” akadémikus cionisták szövetségének agilis tagját látjuk. Ez a Makkabea, amelynek tagjai ötven év után még ma is minden héten összejöveteleket rendeznek Izraelben.

A Makkabea első megnyilvánulásaitól fogva Beregi szerepe és missziója irodalmi volt. Előzetes előadások a héber irodalomról, a zsidó történelemmel kapcsolatban. Mindez személyes nyelven illusztrálva az ő művészi felolvasásában. Esszéit a zsidóságművelés zene-szerzőkről és az ő-zsidó zenében gyökerező motívumokról ő maga kísérté zongorán. És ezt is elsősorban művészi tehetséggel.

Előadásainak és felolvasásainak különleges varázsa volt. És szolgált legfontosabb propaganda-eszközzel az ifjúságnak toborzására a zsidó nemzeti zászló, a cionizmus alá.

Abban az időben nem volt olyan könnyű és egyszerű zsidó politikai szervezetet alapítani Magyarországon. Nem a rendőrségtől való félelem, hanem a zsidó közönség asszimilációs gondolatmenete miatt. Ez a közönség nagyon érzékeny volt minden politikai megnyilvánulással szemben, amely nem egyengette a zsidó emancipációjának útját. Az a férfi, aki a zsidó nemzeti eszmét élő kultúrával és irodalmi zamattal telítette meg, Beregi Ármín volt.

Beregi Ármín nagy tehetségének köszönhető, hogy a Magyar Cionista Szervezet a zsidóság minden rétegéből maga köré vonzott elemeket, amelyeket a fejlődés

folytán végül kisebb asszimilációkba kellett tömöríteni társadalmi csoportok szerint: polgárok: „Herzla”, akadémikusok és egyetemi hallgatók: „Makkabea”, középiskolai diákok: „Ivrija” és nők: „Debora”. És a központi mozgató szellem mind-ezekben a zsidó kultúra volt, amelyet Beregi oly művészi formában tárt elénk, hogy még ma is lelkünk mélyén szunnyad. Magától értetődik, hogy sok tanítványt nevelt ezen a téren, akik azután szétvándoroltak az ország minden tájára.

Beregi Ármín nekem is mesterem volt a cionista eszmében. Amikor eszembe jutnak cikkei esszéi és meséi, önkénytelenül is a mér-

BEREGI ÁRMÍN

tani alapokat látom bennük, az ő szakmáját: az épület vaszerkesztést, minden részletességével és pontosságával. Rendszer: minden társadalmi és emberi intézményben és megmozdulásban keresd a műsziát! Vagyis, a művészi teremtést. Legyen az Nagy Sándor, Newton, Lesseps, Lassalle, Edison, vagy Herzl. Az esztétikusnak keresnie kell és meg kell találnia, melyik műszi parancsolt az alkotóra; cselekedj! Így például bebizonyította, hogy a kölni katedrális építészeti világ nagy zenészei közül kerültek ki. Hogy Lassalle műsziája Terpsychore volt. Hogy Edison lírikus volt és Herzl klasszikus epikus.

Beregi Ármín bátyja Magyarországi legnagyobb színművésze volt: Beregi Oszkár. Ő teremtette és fejlesztette ki a Shakespeare-kultuszt Hamlet, Lear király, Shylock és Romeo szerepében (melléleg, ő a „Romeo” leadóra Duncán táncosó önéletrajzában). Ő volt az első, aki Ármín ócska hatása alatt bibliai fejezeteket szavalt. Annakidején ez nagy művészi újdonság volt és nagy feltűnést keltett. (Utána Lea Rosen — aki akkor még gyerek volt — folytatta ezt a műfajt. Most itt él Izraelben.)

Beregi Ármínnek van egy felfedezése a zsidó zenével kapcsolatban. Talán halála után akad valaki a zenészek közül, aki figyelmet szentel ennek. Ez a felfedezés: a sófár, mint hangszer.

1910-ben volt. Beregi Ármín lakására hivatott és azt mondta: Irva van a zsolotárban „Asré háám jedé trua”, magyarul: „boldog a nép, amely ismeri a sófár hangját”. Zsidó testvéreink a nagy ünnepek napjaiban ezzel a mondattal fejezik ki örögi zenékre való büszkeségüket. Mondd, kérlek, igazán van-e mit büszkélkednünk ezekkel a rekedt hangokkal? Ez lenne a sófár ismerése, amire azt mondja az irsa „boldog ez a nép”. Akkor jutott eszembe, hogy az ő-zsidó törvények szerint a sófárban

szabad bizonyos változások elidézni.

— Ugy — mondta Beregi — én, mint tudatlan, nem tudtam a törvény variációját, de lehet, hogy színtémám épp összhangban van az ő-zsidó törvényekkel...

A szekrényhez lépett. Kivett onnan egy sófárt. Amul tam és bámultam a csodás hangok hallatára, amelyek az egyszerű, száraz és aszott sófárból kitűntek. „Fenséges bűgása” száraz és aszott volt évszázadok folyamán. Beregi megmagyarázta nekem, hogy a sófár a torokhoz hasonló. Ahogy nincsen két egymáshoz zeneileg hasonló torok, ugyanúgy minden sófárnak megvan a maga egyéni karaktere és épp úgy, mint az emberi torok hangjait, különböző színlamok lehet felosztani: tenor, basszus, alt, sbb, épp úgy van a sófárral is. Még hozzá nincsen két teljesen hasonló tenorhang sem.

— Azt hiszem, ez az igazi titka a sófár törvényének — mondta mosolyogva és megmagyarázta, milyen változást eszközölt a sófár torokában, amit annakidején talán csak a kohániták és leviták tudtak. — De mi még meg fogjuk érni, hogy a megváltás híre fogjuk vele futni és az ősi törvények szerint sófár fűvészenekar létesítését tervezem...

Jött az első világháború és mi nem találkoztunk, csak 1921-ben Erecben. De közben Beregi Ármín egy darab történelmet csinált

Az első világháború végén, — amelyben katonatiszt volt és meg is sebesült, — Beregi látta, hogy az antiszemita a forradalmi helyzetet zsidó pogromokra akarják kihasználni. Így akarták zsidó vérebe fullasztani elkeverésüket a veszített háborúért. Ekkor megjelent Beregi Ármín a hadügyminiszter előtt és megkapta beleegyezését egy zsidó önvédelmi karhatalom megalapítására, amelynek száma tízezeren felül volt. Századokat és zászlóaljakat küldött ki az ország minden részébe, ahol a zsidók élete veszélyeztetve volt. Ez megfélemlítette a zsidófalókat, akik visszariadtak a zsidók elleni atrocitásoktól, míg később, Horthy idejében, a kormány engedélyével újból nekifoghattak munkájukhoz.

Horthy idejében a magyar parlamentben hosszan tárgyalták a zsidó karhatalmi századok ügyét és Friedrich István miniszterelnököt is támadták, hogy ezt állami lag engedélyezte. Friedrich ekkor azzal indokolta tettét, hogy arra a rendkívüli forradalmi helyzet nyomása kényszerítette.

Beregi kétkötetes regényét „Az Isten árnyékában” a magyar irodalmi kritika, mint elsősorban művészi teljesítmény ismertette el. A kritikusok kiemelik, hogy ez a regény a kevesek közül való, amely tipikus zsidó tartalmának ellenére nemcsak a zsidó olvasót ragadja magával a bennrejlő művészi képzelet és univerzális humanisztikus szellem erejével.

Beregi az arab népdalokban felfedezte a galúti zsidó imák motívumait. Eszerint az ő-zsidó zsidó motívumok megörzödtek egyrészt az arab népdalokban és másrészt galúti imáinkban.

Beregi Ármín módszere, amely irodalmi-művészi alapokra fektet minden tár-

Találkozásaim Herzl Tivaddal

— Beregi Ármín önéletrajzából —

.... Apai rokoniain: Rothauserek Veszpremből, Bergerek Obudáról. Anyaiak: Adlerok Obudáról, Liebermanok Morvaországban. Mind egytől-egyik nagyon jámbor emberek és családi hagyományokkal dicsekvők voltak, akik közül meg kell emlékeznem Adler Móric festőművészről, aki Széchenyi Istvánt és Petőfi Sándort festette és képei a budapesti Szépművészeti Múzeumban függenek; Adler Fülöp gyárosról, aki Magyarországon a tájképfestészetet vezette be és a kivándorló magyar parasztok még 50 évvel halála után is „Adler-pipát” hoztak az őházából. Rothauser Miksát említem, a Pester Lloyd híres műkritikusa, az író, aki Ruttkay György néven is írta műveit; Rothauser Terézt, aki a berlini császári opera primadonna énekesnője volt 1890-től 1914-ig... Beregi Oszkár, aki 24 éves korában a pesti Nemzeti Színházban a vezető szerepet játszotta.

Nagyapám, Berger Lázár Obudán született és a nagy árvízig ott lakott. Műszaki és festéküzeme volt és Goldberger a későbbi Goldberger képfestő-gyár megalapítója, nála vette a festékeket. Sokszor mesélte el Adler Móric nagybátyám, hogy a nagy Goldberger, csak úgy bőrkönyvben személyesen vásárolta 10 kilónként Lözser Bertoltól az anyagokat. Abban az időben a pesti, későbbi legnagyobb nevek viselői mind Obudán laktak, mert Pesten tilos volt zsidóknak északon át maradnia, mégna üzlete volt is ott.

Lözser Berger éppen az árvíz miatt hagyta ott Obudát, mert mindene elveszett. Két gyerekevel, a hároméves Juliával és a párhónapos Dóffelével, (ez volt az apám) tutajon menekültek a haragos Duna elől.

Lözser Berger Gyöngyösre vándorolt el, ott botossegéddé lett és saját erejéből újra üzletet nyitott, vas-és anyagkereskedést, amely még 1916-ban is megvolt, amikor a nagy tüzvészben kiégett. Lözser Berger és fiai mellékesen tekintélyes szőlőművelők voltak és ő vezette be Magyarországon a Lengyelország felé irányuló gyümölcs-és szőlő-exportot, aminek alapját a 30 holdnyi (150 dunám) saját szőlőjük képezte. Később a gyöngyösvidéki szőlőtermékek termését is exportálta: cseresznyét, körtét, szőlőt.

En 1884-től kezdve, tehát ötvenes koromtól, évenként ott nyaraltam nagyszüleim jámbor családjá körében, ahol a zsidóság hagyományával ismerkedtem meg, lévén Berger Lázár ebben az időben Gyöngyösnek roshákahája, fia pedig gábi. Hatalmas könyvtára volt nagyapámnak, de csakis zsidó folyóiratokkal benne. Egy-

szer két könyvet kaptam közülük: egyik a Tenách német fordítása volt, a másik egy németnyelvű geográfia 1750-ből. Gyöngyösön minden péntek este és minden szombat délelőtt templomba jártam és mély zsidó családi életet éltem. Szombaton ebéd után a hitközség tagjai beszélgetésre jöttek hozzánk...

Pesten rövid ideig a Király utcában, majd a Doh utca 29. III. alatt volt a lakásunk. Egy emeleten laktunk itt Herzl Antal gabonakereskedővel. Két gyereke volt, Irén és Jenő. Ilyen szép két fiatalembert addig nem láttam. Herzl Tivadar unoka testvérei voltak. Herzl Antal köpcös, nagybajuszú, hasas kis ember volt, felesége hercegnői tartású szép nő, aki már akkor is, 1884-ben festette az arcát. Irén és Jenő úgy hasonlítottak egymásra, mintha ikertestvérek lettek volna és Herzl Tivadarral is, de sokkal szebbek voltak, mint Tivadar. Jenő huszárönkéntes volt, lakkosizmát viselt és füttyörszve, ugrálva ment le a kezek lépcsőn, nádpálca al csapkodta csizmaszárát. Irén mindig komoly volt. Sokszor szótalan. Engem szerette simogatni. Hollófeke té haja volt és fehér arca.

Náluk láttam először Herzl Tivadart. Öt éves voltam. Ő meg 25 éves volt. Irén esküvőjére érkezett. Már a lakodalomnál tartottak. Irén magához hívott. Fagyaltkrémmel kínált. Mellette egy magas férfi állott. Fekete bajusza volt a férfinek. Mialatt a parfétt ettem, Irén a fejemre tette a kezét, majd úgy éreztem, hogy két kéz nehezedik a fejemre. A férfinek Irén kezén nyugodhatott. Hallom: „Schau, wie schön unser Volk ist”. Szép fiúcska voltam. Hallom: „Du Irén, und wirst du auch Kinder haben?” „Lass mich Dóri, lass mich!”

Másodszor hat hónap múlva láttam Dórit. Nagyon érdekelte a dolog, mert egy huszárzásad is állt a ház előtt. Dórin hosszú szalonkabát volt. Temetése jött Dócsból. Jenő, a huszárönkéntes öngyilkos lett. Nem beszélt Irénnek Dóri, jörfőmán elszigetelve ment a kórház után, a család mögött, szótlanul, egyedül.

Középiskolámat a Belvárosi Főreáliskolában jártam. Oda járt Herzl Tivadar is 20 évvel előttem. Valószínűleg unokabátyámmal, Unger Sándor műépítéssel egy osztályba. Ez tehetséges építész volt. Ő építette az Andrássy-út néhány palotáját és résztvett a Mátyás-templom újjáépítésében.

...Igy értünk el 1897-ig. Emlékszem a Dreyfuss-est-

re. Olvastam az újságokat, az elítélteket. Látom a Zola-féle „J'accuse” plakát és cikkek reprodukcióját. „Ördögösziget” című ponyvaregényt, amelynek címlapján Dreyfuss kapitány szalmán fekszik. Nyáron olvastam a Pesti Hírlapot, benne egy 10 cm-es cikkben az első cionista kongresszus megnyitását. Ráemlékeztem, hogy dr. Herzl Tivadar az a Dóri, aki családunkhoz bejáratos volt és nagyon elcsodálkoztam, mert vele kapcsolatban soha zsidó témáról nem hallottam. Még ugyanazon az éjszón a pesti Folies Caprice-ban, ahol németül és jiddis nyelven drasztikus jeleneteket adtak elő, nagy plakátokon hirdettek egy darabot: „Dos jiddische Regiment”. A plakáton vagy hat görbeléből, cvikkeres, göthős csunya zsidó állt katonaruhában. Akkor elkezdte az első palesztinai koloniat ki-figurázó vicc is.

A Dreyfuss-ügy véremig sértett, de kielégített Zola kiállása és bizám Európa kultúrájában. A Pester Lloyd, ahol Ruttkay unokabátyám volt a művészeti szerkesztő, Ágai Adolf Boraszem Jankója, a csupa zsidó újságíró, tudós és költő létköre mellett, — ahol a 16 éves Palágyi Menyhért filozófus, Palágyi Lajos költő, a öreg Vajda János költő, Lándor Tivadar író, Hevess Sándor esztéta társaságában magyar kultúrát szivott az ember, és mód volt rá, hogy a 22 éves Beregi Oszkár hatalmas Shakespeare-szerepeket játszott Budapestre, hol apám lakásán találkoztunk Jászai Marival, Márkus Emiliával és egyéb hírességekkel, — ez a légkör nem volt alkalmas arra, hogy az orosz és lengyel nyomorról tudomást vegyünk. Magyarországon olyan jelentéktelen és olyan alacsony volt a cionista mozgalom néhány évig, hogy senki se vette tudomásul. Olvastuk az izraeli lapok kirohanásait és tudtuk, hogy azoknak politikai hátterük van. Pro és kontra. Ha a mozgalomnak elég pénz lett volna, Szabolcsi Miksa és lapja is cionista lett volna.

1896-ban került először kezembe a Judenstaat egy példánya. Szomszédainkól kap-tam, Reizeréktől, akik egy-ként Kóha Dávidnak, Komoly Ottó apjának a rokoni voltak. Nem tudott fel-korhárítani, talán, mert társaságosan elnagyoltan láttam és nem éreztem fiatal bőrmón a magyar légkörben annak parancsolóan szűkössé voltát. Mikor a parlamentben a „kaszár-lyig folyt, majd mikor a Műegyetemen a zsidóheccet kezdődtek a rajztermekben, kisé furcsának láttam helyzetünket. Még nem voltam teljesen megérlelve a cionizmus számára, amikor Adler Paula német hivatott. Herzl Tivadar, „unser Freund Dori” volt nála. Bemutatott. Hatalmas változónak ment át. Emlékszem régi alakjára. Most még volt. Diákmozgal-makról beszélt, a zsidóság helyzetéről és jövőjéről. Belém markolt. De kötelességtudó fiú voltam; első szigorlat előtt állottam. Ezt be is vallottam neki. Igértem, ha eljön az időm, rendelkezésemre állok...

Arca, szemei, hangja, szavai belémvésődtek és későbbi életemben élelem világítottak.

PÉNZT folyóirat ékszerre és minden értékre
Lombard Tiferet E.-A., Rothschild 31.
Tiferet-ház.
Vezető: RAJNA DÁVID, ékszerész,
a bpesti állami zálogházak v. becsüese (8-1/2-ig) Tel. 4976

sadalmi és emberi intézményt, megfelel elsősorban az ő életművének: két asszimilációs nemzedék átnevelése a zsidó nemzeti eszme által, zsidó államiság és kultúra szintézisében. A mű, amely egész életét, szervező és gyakorlati munkakörre koncentráta: cháluc-hátsárátelepek alapítása, Palesztina-Hivatal vezetése és mindaz, ami ehhez tartozik évek hosszú során keresztül. Mindez el-rabolta tőle a lehetőséget,

hogy magát egyénisége tulajdonképeni lényegének, az irodalmi és művészi alkotásnak szentelje.
Igy maradt termékeny tehetsége szóbeli tan. De ez a tan két nemzedék szívében él. Jegyei felismerhetők nem egy kortárs műveiben. Talán mind a mai napig élő példaként előttünk lobog.
Két asszimilációs korszak nevelése és újjáélesztése zsidó szempontból a zsidó nemzeti eszme által állam és kultúra szintézisében.

A Tofet élő lángja

— Részletek Beregi Armin „Isten árnyékában” című regényéből —

A fűd soha nem éri meg a vizset —
De a tűs nem mondja:
légi!

(Példabeszédek. 30. 18.)

A fűd lassan halad a kemény kőbe. Már harminc centiméterre behatolt. Mellette a fűdnek még néhány lyukat és kivénnek egy harminc centiméteres négyzetes mélyedést. Most ebbe fűrnek bele. Újból harminc centiméteres lyukat és a mély kimélyítik a részt.

Idegizgató ez a fűrés. Ez az egyenletes zaj, amit úgy megszokik a fű, hogy mellette a legkisebb zörög is külön hallható.

Penuél rabbi kezét mormolva újból megtöri a csendet. Kéri a tudósokat, hogy ne folytassák a fűrészt ezzel az acélfűrével; valami más anyaggal, kemény kövel kellene dolgozni. Biztos, hogy van valami ilyen szerzés. Szentségtörés a vas-szerszámot a felezentelt sűrű tenni. Biztos, hogy bajt fog okozni. Még kikérülhető volna a baj.

Most már hozzászóltak a munka realitáshoz és Mr. Cotten fölényesen vergeti az aggodalmas Penuél vállát:

— Vállalom a felelősséget, hogy ezzel a fűrével semmi szentségtörést nem követünk el. Nem lesz semmi baj. Átütjük a falat és az éppen úgy fog sikerülni, mint az előbbi áttörések. Nagyon firom ám az acél, Mr. Penuél! Nem közönséges vas! — és széles mosolygott a jámbor emberre.

Ebben a pillanatban a fűrés recsegett szakadt bele az űrbe, magával szakítva a lyuk szélét. A fal át volt fűrészt. A fűrés még benne volt a fűrés lyukban tövig, de az oldalán valami furcsa sziszegő hang hallatszott.

Az ismeretlenül való döbbenet félelem szaladt végig egy pillanatra mindenkin. A fűrés visszalépett és a fűrés kisse ráncigálva, visszafelé húzta a fűréslyukban. Kiszabadult a fűrés, de utána, mintha valami erős sühogás támadt volna.

Nem látszott semmi. A kicsi lyuk mint egy fekete folt, rajzolódott ki a falon vajt szögletes mélyedésben. Az izgalom okozta-e, az idegek nagy feszülése: fejfájást éreztünk mindannyian. A szemek beestek üregeikbe. A túlfeszített munka... kimerültség... mindegy... mindegy...

Folytatjuk a fűrészt — vézenyel minden erejét összehozva Menasse és a másik soros fűrés oldalát, hogy a másik lyukat kifúrja. Igazítja a fűrés a helyére. A lyukból folyton suhog az áramlat, meglibben a munkás csapzott haját és egy pillanat alatt az erős chaluclégény, mint egy üres zsák, esik össze a lábuk előtt.

— Mérgek gázok a kamrában. Nyomás alatt. Kifelé mindenki! — Menassénak van még annyi lélekjelenléte, hogy a két markával a maradék friss bauxit-cementes keverékből a fűréslyukhoz csapód és betapasztja azt. Szédülő fejjel támaszkodik a falhoz. Néhány pillanattal múlva a légkompresszor kitesztítja az űr levegőjét. Az újult óhaluc magához tér. Ráfektetik egy kis benyakocsra és ketten feltolják a külszínre.

Utánuk halotthalványan a többiek is megjelennek a tárnaszájánál, ahol a felszíni munkások izgalma már a tetőpontra hágott, amikor a kétségbeesett állapotban felkerülő munkástársukat meg látják.

— Nincsen semmi baj. Ez mindenhol előfordulhat —

mondja Menasse. — Két ezer éves földalatti anyagbomlás mérges, fojtó gázokat termel. Ezt Egyiptomban sem lehetett kikerülni. János, add ki a gázmaszkokat. Néhány perc múlva újból lemegy. Jelentkeznek önkéntesen, aki le akar jönni.

— Mind előlépett, még a fél-ajult is föl tartotta a kezét. — Te itt maradsz, amíg összehozod magad. Azonnal egy másik csövezeték is felszerelni a másik kompresszorra, amelyik a Lіндеppel van kapcsolatban. Ha van fojtógáz, azt kiszivattyúzzuk. Telefonutasításra üzembe fogjátok hozni a szivattyút. Megértették? — Nem lesz semmi baj.

Menasse visszanyerte teljes energiáját. Bámulata ejtette az angol kutatókat, hogy hidegvérrel, mely már már elhagyta, mint tért vízszára újra. Utasítást adott arra is, hogy a tárna szájától messzebbre álljanak, mert esetleg mérges gázok szállhatnak fel a mélyből. Még megvizsgálta a gépeket. Símogató pillantást vetett a gépezetre: — Kezetekben vagytok!

— Urak, mehetünk! — Mintha az esküvőjére, menyasszonya elébe menne, olyan jókedv ragadta meg.

Darida szótlanul hozta a gázmaszkokat és felcsatolta Menasséra az egyiket és sorjában a többi Penuél, Avon Cotten és a négy munkás arcára. Isten veled friss levegő, szabad lélekzetvétel. Furcsák az ilyen gázmaszkosok. Londoni illusztrációkra gondolt. Gázháború!

Le a tárnába. Menasse még hallotta Darida hangját, hogy: vigyázz, ne légy vakmerő. Intett a kezével és ment előre.

Darida nem akart egyelőre szólni, hogy hívívóit arról értesítették, hogy az arabok közt ismét izgatnak. A legvakmerőbb falu lakosait, a Liftah-belleket Jeruzsálemből igazták.

A vések hangos zaja felvezetődik a kőeken át az Omár-mosé bariangjába és éjjelenként aggódó papok figyelik a hangok képzelt erősödését. Azt hiszik, és hirdetik, hogy már a szent mecset alatt fűrés és be akarnak törni a szentelt Haram kerületébe. Felvilágosítani a hirhordókat nem lehet. S így az izgalom terjed, vagy csak mesterséges ez az izgalom, inkább izgatás? Moszkvában ez is csak alkalom arra, hogy zavart teremtessen, talajt az eszmének?

Ott vannak ismét az ősi lépcsőnél. A gyéren világitott folyosó és a kamra szintén hemzseg a léérkezőktől, akik furcsa gázmaszkjaikban olyan ijesztőek, mint a rémek. Menasse csak mutattással adja ki a parancsot, hogy a régi lyukat fúrják ki és mellette új lyuk fúrandó. A bauxit-betömités már kötött kisse, de gyorsan enged. A sivitó hang, a földalatti szélzúgás ismét hallható. Rajta a fűrével! Zurrog a fűrés, sivit a kőben, szinte szikrázik az acél a kemény kővön. Penuél nagyon nincs megelégedve. Fejét kétkezébe temeti és rosszalólag himbálja... Csak tovább, tovább... Most nagyot ugrik a fűrés — egy erős szikra csapódik ki — és nyomban utána a fűréslyukból nem sühogás, hanem vékony, hosszú könnyű láng, tűz tör elő.

Penuél és Avon, meg a munkások felkapják a kezüket a fejük fölé és önkéntelenül a szemüket védik. A láng senkit nem bánt. Vékony, szabályos, kékeszínű láng, amibe egy-két sárga és barna csillogó pontocská keveredik.

Penuél meggyeneződve áll szembe Menasséval. Kisse kómikus, mert a gázmaszk miatt nem tud beszélni. Csak a kezei és a szemel meg a homloka száz ránca beszélik. De az mind azt mondja: szentségtörés, szentségtörés, — és rámutat a lángra. — Itt van a bosszúálló láng, ami megégette a régi sűrűlyukat is. Inkább elmegyek — mondta a mozdulata —, inkább magukra hagyom, de semmi felelősséget nem vállalok.

Lehet, hogy más szavakat gondolt, de Menasse ezt hűvelyezte ki a kéz- és arcmozdulatokból.

Néhány percig várt még Menasse, aztán Avon és Cotten legnagyobb ijedelmére levette a gázmaszkot a szájáról... Ez megörült, öngyilkos akar lenni... Nem halt bele, rosszul sem lett. Nagyon lélekzet a friss, beszivattyúzott levegőből és beszélni kezdett. Furcsa volt, mert választ nem kapott, csak kéz- és szemmozdulatok feleltek.

— Urak, semmi veszély e pillanatban nincs. Ez a láng elégteli az egyenletesen ki-tűfűtött, zavaros, felfordult hangulatban és helyzetben, mint a megnyugtató, üde ital.

— Te fiam, a szerszámládából csövet veszel elő és a lyukba szereld, a szivattyúcsövet rácsavarod. Hallasz? Hja, úgy, félsz a lángtól. No várjunk csak...

A hét gázmaszkos elképedve hallgatta, amit Menasse a külszínre a gépezetnek telónak.

— Halló? Mátyás fiam. Jól megérted! Gyorsan készítsd elő a szivattyú kiömlő nyílását. Szereld rá egy háromméteres félcollis csövet... Ertes? Ha szőlők megegyeszer, akkor csavard rá a Kisebb motor szívócsövére. Ertes? Benzint elzárni. Gást fogok küldeni a motorba. Vigyázz a gyújtásra.

Néhány percig várt, aztán szólt a telefon: Halló! Kész vagy? Várjad a jelzést!

Ezalatt a kamrában is kész volt a csaváros száj fel szerelése. Egy percre felcsatolta Menasse is a gázmaszkot, majd az aszbeszkesztőt nedves, hig habarcsba mártotta és egy erőlyes mozdulattal oldalról rácsapott a láng tövére. Egy pillanat alatt megszűnt a vékony, kékes láng. Most a szivattyú szivócszáján a hosszú csövet végé beleszorította a fűréslyukba. Lekapta a gázmaszkot és a telefontól volt már is.

— Halló? Mátyás! Tizenöt másodperc múlva a kiömlő nyílást rácsavarod a kis motorra. Benzint elzárni... Mi nem lesz?... Nem baj, hogy pár másodpercig nem lesz légtisztítás. Van gázmaszk. En? Kibírom. No rajta, egy-kettő, három, négy... tizen-négy, tizenöt... rákapcsolni. Vigyázz a begyújtásra. Kéz?... Nos?... A motor jár... Rendben van. Mindenről jelentést...

— Urak, most már nyugodtan vehetik a maszkokat, a sújtó és bosszúálló láng kedves rabbi Penuél, ott fűrés a telepen, egy tíz HP motorban ég el és ameddig bírja, segít majd nekünk a kőeket megmunkálni.

Először a munkások vették le a gázmaszkokat, aztán sorjában Penuél, Cotten és Avon.

Rabbi Penuéinek első dolka volt, hogy Menasséhoz rohant és majdnem gorbombán, az egzaltáció és a lelki izgalom heveségével támadt Menasséra: „Ez nagyfokú szentségtörés, nyelje játék egy háromezer éves hagyomány szentségével, ez megbosszúlja magát. Itt vagyunk Salamon király sírjánál és ön a szent lángokkal a motort hajtja. Kétségbeesett, kétségbeesett. Mi lesz itt? Még mi lesz itt?”

Menasse azonban nyugodt hangjával és kedves mosolyával, ami éjszakai ideg-rohama óta most először tért vissza, beszélni kezdett. Szinte jókedvűen beszélt és beszéde úgy hatott ebben a túlfűtött, zavaros, felfordult hangulatban és helyzetben, mint a megnyugtató, üde ital.

— Az volt a természete, hogy amikor a munkatársait veszélyben látta, — magával nem törődött, — ő maga hidegen, realisan tudott gondolkodni és fokozott agyműködése mindig a lehelyesebb ponton fogta meg a problémákat.

— Rabbi Penuél, amit én tettem, az nem szentségtörés. Vállalom az égi és földi hatalmak előtt a felelősséget. Sőt a barátaim előtt is. Ez a láng nem szentséges és nem felsőbb hatalom lángja. Amig odafönn hajtja a 10 HP motor, addig elmondom a véleményemet. Jobbat úgy sem tudunk tenni. Önt, Mr. Cotten, különösen érdekelheti. Ez a láng egy földgázforrásnak a lángja, ami a Holt-tenger felől ide fűszívárog. Petróleumnyomok után kutató a Standard Oil Company, a Sós-tenger-nél. Nagy foszfát-telepek vannak Betlehemnél, gazdagabbak, mint az algériai. A Holt-tenger feneké időként vegytiszta bitument, aszfaltot dob fel, ami finomabb, mint a Trinidad-tó bitümje. Szodoma körül lángok csapnak ki a földből a bibliai időkben és itt, a Hinnom-völgyében, Moloch oltárán örökké éhes tűz lángja égett. Ertek-e az ősezfűgést a jelenségek között? A földgáz elhűződött ide a Hinnom-völgybe és a pogány kánaániták szent tűznek mondták és embert áldoztak neki. Oh a mi bölcs királyunk, Salamon. Ö minden kártékony szellemet elfojtott. Moloch tűzét is elfojtotta, idevezette a fűrés gázokat és megvédte vele családját a sűrűlytől. — Nem az a csoda, hogy a láng kikapott, hanem az a csoda, hogy Salamon, a bölcs király, felismerte a Moloch örökláng hazugságát már kétezerhátszáz éve. Ezzel szemben Bakuban még néhány száz évvel ezelőtt építettek templomot Zoroaster hívei — a földgáznak. Remélem, hogy ez a „szent láng” megoldja Palesztina energia szükségletének kérdését.

TANU ÉS FE

Dr. Frankel József v. szegedi rabbinak az em

Az esztendő megújulását megelőző hét szombatján a babiloni számkivetésből visszatérni készülő négy próféta, Jászáhúnak könyvéből olvasunk válogatott fejezeteket. Esztendőről-esztendő újból látjuk, mint késztető elő a próféta Izráel tömeget az új honalapításra. — A heti igében említett tess a próféta a visszatérő nép vezéről is. A Gondviselő nevében mondja: „Ime, nemzetek tanuját adtam őt, fejedelmül, hogy parancsoljon a nemzeteknek.”

A próféta tanítását örökérvényűek. Nemcsak a Babilóniából visszatérő néphez szóltak, hanem szólnak a világ minden tájkáról most hazatérő nép fiataljai is. És a jelen vezéről is szól a próféta szava, szól Beregi Benjaminról is.

Nemzetek tanuját adta őt a Gondviselő. A herzi felismerés történelmi igazsága tanukat kívánt, akik hitet tegyenek mellette. Egymástán keltek fel a nemzetek közé szétszórta nép nemesei, hogy tanuságot tegyenek az eszme mellett. És ha kevesen is voltak abban az időben világszerte a tanuk, most már, fél évszázad múltán látjuk, hogy igazolást nyert a Tóra igéje: „Két tanu, vagy három tanu által megszilárdul a dolog.”

A magyarországi két-három között ott láttuk Beregi Benjamingot, mint valóban édes mem a h é r t, siető tanút, aki szent ihletéssel hirdette az eszmét, egyesületeket alapított, meglévőket támogatott a fővárosban és elment az ország minden városába, hogy meggyőző szavakkal fejevel felbátorítsa a szunnyadtakat, cselekvésre, áldozatosra ösztönözze a habozókat, hogy egyre több ajakról hangozzék a próféta fogadalom: „Cionért nem hallgatók, Jeruzsálemért nem maradok szótlan, míg fel nem kel, mint a napfény igazsága és üdv fátylaként nem lebeg.”

Es a próféta íge szerint fejedelem is volt ő, hogy parancsoljon a szétszórta népeknek. Nemcsak külső megjelenése volt fejedelmi és tisztelgetet ébresztő, hanem a szó legnemesebb értelmében fejedelmi volt egyénisége, jelme és szellemének tartalma. És mindabból a szellemi gazdagságból, amivel a mennyei kegyelem megáldotta, fejedelmi bölkeséggel szórta a kincseket. Előszóval és írott művekkel, de leginkább példaadásával nevelte, tanította őket, mert az volt a vágyakozása, hogy ha eljön az idő,

Patos Edith:

Beregi Armin regénye

Beregi Armin nagy regénye: Isten árnyékában két irányban, két különböző úton halad ugyanazon cél felé. A regény célkitűzése olyan nagyarányú, hogy megokoltá teszi ezt a megosztó-dást. Beregi a zsidó lelket, ezt az olyan nehezen megfogható, osztályozható, le-mérhető szubsztanciát akarja megmutatni történelmi gyökereivel, tudatalatti rétegeivel, az új zsidó életbe kikötő vágyaival. És mindezt nem elvont területeken, nem pszichoanalitikai rendszerű kutatással, hanem a költői fantázia realisan ható tételével és a tiszta poézis ösztönös megnyilatkozásával. Az érdekesítő mesén, a gazdag tudományos tartalomtól, a legszebb ebben a könyvben, hogy az ösztönös láza futi és hogy ez a láz átragad az olvasóra is.

A regény két egymástól teljesen különálló, de egymáshoz mégis visszaható rétegre oszlik. Az egyik fenn, a napfényben bontakozik ki, ahol léttel teljes, aktív emberek mozognak, szerelmek és barátságok szövődnek, politikai összecsapások játszódnak le, míg a másik lenn, a föld mélyében terül el, ahol tudós kutatók csálányai alatt életre ébred a zsidó mult: Salamon király kincsei felragyognak az évtizedes porréteg alól és a bölcs király démonikus erői kiszabadulnak, hogy újra ha talmukba ejtsék az emberi lelket.

A fiatal tudós, Menasse alakja a régi, titokzatos erővel való küzdelemben szinte szimbólikus emelkedik. Mert ez a multba való elmélyedés, ez a szenvedő kutatás a zsidó kiválasztottság útja. Menasse vizióit az író egy délamerikai kábitó növény belelékezésével magyarázza — de az olvasó érzi, hogy a viziók anyaga születésétől fogva benne él a fiatal tudóban, a vérben kering és csak új lendületet kap az ősi emlékekkel való érintkezéstől. Ahogy a regény tudós kutatóinak csálányai és fűréslyukai nyomában régi márványtápolat ragyognak fel, régi kőszobrok tűnnek elő,

úgy ébrednek életre a zsidó lélek talajából emlékek, viirányban, két különböző úton halad ugyanazon cél felé. A zsidó föld és a zsidó lélek ugyanazt a választ adja fel-táruói rétegeknek mélységeiből.

Mindamellett Beregi Armin regénye korántsem tisztára tudományos és lelki problémák művészi feldolgozása. Sőt, a könyv talán legszebb lapjai azok, ahol léttel teljes jelenetekben a med Erec Izráel képét adja. Mélyen belénkívésődnek azok a színek és hangok, amelyekkel egy kis talmudistának chaluccá való átalakulását örökíti meg. Ez a szenvedélyes kitérőektől és elfojtott lázaktól fűtött jelenet szintűgy szimbólikus, mint a könyv sok más része. Ez a halvány, imbolgó talmudista egy a sok közül, akik az új zsidó föld nehezen táruoló kapuján kopognak. Egy a sok közül, akikkel távoli pályaudvarokon, messzi leköltökhöz találkoznak, akiknek aggodó reménye egy pillanattal adott saját ügyünk-ké és reménykedésünké válik...

Beregi legizgalmasabb író ereje és abszolút líraisága nyilvánlatkozik meg abban, ahogy ennek a kis talmudista chaluccnak egy jemenita munkásalányhoz való szerelmét megrajzolja. Ennek a primitív szerelemnek üde színel frissen ragyognak felénk a komolyabb történetek hátteréből.

Ezektől az apró, finom jelenetekől eltekintve, Beregi ábrázolási módja szinte azonos a mélységeket kutató tudóssal. Minden alakjánál kihámozza a felszín alatti rétegeket, a modern mérnök-ből az emlékekkel terhelt zsidót, a keresztény angol lányból a zsidó anya örökségét, a rideg angol vállalkozóból a szív emberét — emellett megismerteti az olvasót a mai Palesztina lakóival, arabokkal, beduinokkal, ezekkel szokásaival; mindezt alapos ismeretek és tanulmányok nyomán.

Beregi Armin regénye komoly, nagy mű, komoly, nagy értéke az új zsidó irodalomnak.

Szezevégi kiadás

MAXIMA

TEL-AVIV, ALLENBY 92.

Ruhák * kosztümök * kabátok

mélyen lezállított árakon.

S FEJEDELEM

Nérválasztás az emlékeztető elhangzott beszédéből.

...csak bevándoroljanak majd a Szentföldre, hanem a Szentírás szavát követve, „fejedelmi nép legyen, amely idején”.

Amikor úgy látta Beregi, hogy szülőhelyének országában már meggyökeresedett az errei gondolat, a nyomába lépő nemzedékből már tömegek állnak az Erecért rajongók zaslaja alatt, akkor idejött, hogy itt folytassa munkáját az Országban az Országért. Ő valóban beteljesítette azt, amit a heti igéhez fűződő Midrás a zsoltáros Dávidtól mondott: A világ minden palotájánál inkább lakom az Ősök földjén egy szegény hajlék küszöbén, a világ minden csomogéja helyett inkább eszem a legszerényebb gyümölcsöt országom fájáról. — Volt lelkiereje, hogy megszokta a gálutban az egyéni silkeret és dús anyagi eredményeket gyümölcsöző munkát és idejőjjén építeni. Mint építész-mérnök, jelentős alkotásoknak készítette el terét, nagyszerű megvalósítások díszítik építő elgondolásainak tökéletes voltát. De ő hivatva lett volna arra, hogy nemcsak az anyagot, hanem a szellemet is építse ebben a hazában, hogy segítse annak a magasabbrendű közszellemnek kialakulását, amelynek érvényesüléséről Herztől kezdve nemzetünk legkiválóbbjai álmodoztak. De sajnos, ezen a téren visszhang keletése nélkül hangzottak el böles szavai és ez volt, ami Bereginak fáj, ami örömeppként hullott boldogsághózára.

Beregi osztozott az emberiség kiválóinak sorsában azzal, hogy igaz nagyságát valójában még azok sem ismerték, akik szellemének irrott kincseiből élveztek. Csak a személyesen ismerők előtt tárult fel valójában szellemének mélysége, csak a közelében élők ismerték egyéniségének való értékét. De az igaz érték nem merülhet veszendőbe. Az idő múlásával egyre inkább ki kell domborulnia ebben az országban annak a szellemnek, amely Beregi egyéniségéből áradt. Ennek a szellemnek örökítése kötelessége lesz majd az egész jásuvnak. Most azonban reánk, Beregi személyes tisztelőire hárul a nemes feladat, hogy ezt a szellemet ébrentartsuk.

Azért gyűltünk össze most, az örökítésszakadást követő harmincadik napon, hogy megpróbáljuk felmérni a vesztesség nagyságát, amely távozásával a jásuvot érte, hogy rámutassunk arra, mivel gazdagította a jásuvot Beregi élete...

BEREGI UTJA

Ha voltak esetleg érdekeim a magyar cionizmus kialakulásában, úgy legnagyobb érdemem az volt, hogy én hoztam be Beregi Ármint a magyar cionizmusnak akkor még üdítő levegőjébe. Sokan mondták ezt nekem és nekem is jól esett ezt elhinni.

De ez tévedés. Nem érdemem volt ez, hanem véletlen szerencsém. Beregi Ármint az ő szellemi és lelki tulajdonságaival egyedül is megtalálta volna az utat a cionizmushoz.

Emlékszem. Ötven éve annak. Délután volt. A Danubius gyárban, ahol együtt dolgoztunk, befejeztük a munkát és hazafelé indultunk.

— Hová megy ma, hogy Ferenc József kabátban van? — kérdezte tőlem Beregi.

— Nem tudok már hazamenni — feleltem — és nyolc órák gyűlésem van a Makkabea cionista egyesületi hallgatók társaságában.

— És oda csak Ferenc Józsefben lehet menni?

— Igen, oda mindenki a legünneplőbb ruhájában jön Vezérünknek, Herzinek a példájára, tőlünk teltetleg mindenben megadjuk a zsidóságnak a legnagyobb tiszteletet. Még külsőségekben is.

Ennyiből állott a Beregivel való beszélgetésem a cionizmusról a Makkabea való belépése előtt. Soha az-

Irta: BISSELICHES MÓZES mérnök, a Magyar Cionista Szövetség v. elnöke

előtt vele cionizmusról nem beszéltem.

Beregi az este először jelent meg a Makkabeában. Végighallgatta az előadást és a gyűlés bezárása előtt felvételre jelentkezett. Sohasem fogom elfelejteni azt a jelenetet, amikor az elnök deklarálása után, hogy felvételre tagnak, Beregi felállt, végigjárta az asztalt és mindenkiel kezet szorított. Csillogó arca elárulta a boldogságot, hogy végre megtalálta a társaságot, amelyet keresett. Mi pedig mindnyájan éreztük, hogy új tagunkkal a Makkabea és vele a magyar cionizmus új, friss színnel gazdagodott.

Ha visszatértem a magyar cionizmus múltjára, azon napról fogva, nem talál sem területet, sem időt, ahol, vagy amikor Beregi nevét nem látnám arany betűkkel ragyogni a magyar cionizmus történetében.

A felvétele utáni első ülésen arról beszélünk, hogy anyagi gyengeségünk dacára is részt kellene venni a Jewish Colonial Trust, a Herz által alapított Gyarmatosító Bank részvényeinek a terjesztésében. Beregi Ármint erre otthon egykoronás részvénytörlesztési bélyegeket rajzolt, sokszorostította, anélkül, hogy valakitől költséghozzájárulást kért volna. Huszonöt ilyen bélyeg feljogosított egy részvényre. Így módot adott arra, hogy részvénytörlesztésre vehessenek részvényeket.

Szivhez szőző, meggyőző szónoki tehetségéről először akkor adott tanujelt, amikor Budapesten a Sas-körben először tartottunk cionista konferenciát és ő olvasta fel az évi jelentést. Irodalmi remekmű volt, amelyben a száraz adatok közé a legszebb, legfeneklebb gondolatokat szőtte el.

Elérkezettnek láttuk az időt, hogy a cionista gondolatot kivonuljunk a szélesebb zsidó rétegek közé. Zsidó népgyűlést hirdettünk az új városnéző üléstermében.

Beregi szerkesztette meg a plakátokat. Az izraeliták látható fejei — ahogy akkor önmagukról írtak, szemben a névtelen cionista ifjakkal, akiket senkisének ismer — konsternálva látták a hirdetőoszlopon a nagy plakátokat, a vastag betűkkel nyomott „Zsidók!” felszólítással. Beregi tartotta az ismertető előadást a zsúfolt teremben. Már a hangja is elbűvölte a közönséget. Utána mintegy a földből nőttek ki a különböző cionista egyesületek. Akkor alakult meg „Herzl” néven a polgári cionista egyesület, „Judea” néven a cionista tisztviselők egyesülete, középiskolai tanulók alapították az „Ivriá”-t. Ugyanakkor alakította hivatalbeli kollégáinak, Krausz Ella, a későbbi Beregi Ármint, néhány barát-nővel a „Deborah” leányegyesületet.

A tagok és az egyesületek szaporodása folytán, ami egyedül Beregi érdeme volt, elérkezett az idő, hogy saját helyiségünkről gondoskodjunk. Anyagi erőnk egy, csak a hátsó lépcsőről megközelíthető félemeleti helyiség kibérlését engedte meg. Lelkiszemem előtt látom, amint az alacsony, sötét helyiségben vasárnap, ebéd után megjelennek Krausz Ella és barátai, kisérik gyűlés előtt a helyiséget és puccolják az ablakokat. És látom magam előtt Beregit, amint csillogtak a szeméi a látványon és a gyűlésen lelkesítő előadást tartott a lányoknak. Beregi mindvégig az összes egyesületek pulzusán tartotta a kezét és ezek az első háború kitöréséig fokozatosan fejlődtek.

Attól az időtől fogva Beregi saját költségén bejárta az országot, minden vasárnap más-más helységben beszélt és cionista egyesületeket alapított. A lecsatolt részek cionistái tudják legjobban, mit köszönhetnek Bereginak azért, hogy előkészítette nekik a talajt.

Romániából abban az időben napról-napra újabb ha-

Jók jöttek zsidóitól a Dunán Pestre zsidó menekültekkel. Becsületére válik a pesti zsidóknak, hogy akkor a zsidó menekültekkel szemben viselkedtek, szebben, mint a bécsi zsidók. Hatvani Sándor báró vezetése alatt működött akkor egy bizottság a menekültek szenvedéseinek enyhítésére. Csak nem lehetünk mi ilyenkor tétlenek! Beregi Ármint felment néhány fiatalamberről Hatvaniékhoz. Munkát kért tőlük azok számára, akik pénz nem adhatnak, de nem bírják azt el, hogy ilyenkor csak nézők lehessenek. Hatvani elfogadta a segítségüket és diákok, akik egész nap tanultak és tanítottak, gyakran éjjelket töltöttek a menekültek ügyében végzett írásbeli munkákkal. Beregi vezette ezt a munkát.

Körülbelül 1908-ban teleköltözött Karlsbadban az akkor világhírű cionista és zionista irodalmi költővel: Rosenfeld Morrrisszal. Morrriss Rosenfeldet jól ismerték Budapestben, mert szocialista versei kitűnő fordításokban jelentek meg a Népszavában. Dr. Kiss Arnoldéval, a boldogemlékű budai rabbal együtt, aki akkor a budapesti kerületi cionista bizottságnak az elnöke volt, meghívtuk Rosenfeldet egy budapesti előadásra. Rosenfeld opportunizmusból csak szocialista tartalmú szomorú verseit szavaltta el. (Rosenfeld büszkébb volt a szavalművészetére mint a költészetére.) Nagyszerűen tudtuk keresztülvinni a rendező bizottságban, hogy Beregi szavaltja el Rosenfeldnek „A zsidó május” című versét saját fordításában. Szűnni nem akaró taps követte a szavaltot. Legerősebben tapsolt Zemplényi Árpád, a rendezőbizottság öskeresztény elnöke, aki a Petőfi Társaság nevében üdvözölte a költőt.

Nem volt az a cionista munka akár ömaga kezdeményezte, akár mások, amelyben Beregi részt nem vett volna. Résztvett az első zsidó tornaegyesületnek a V. A. C.-nak az alapításában, a Kadimah cserkészegyesület alapításában és működésében. Már Pesten gondoskodott arról, hogy az első magyar chalucok, akiket a Joint pénzzel kivitt Palesztinába, itt mindjárt munkát is kapjanak, azáltal, hogy a Silikat gyárral megvétellett egy magyar vas szerkezetet, amelyet a chalucokkal együtt itt felszerelt.

Beregi Benjámint a Makkabea való belépésétől kezdve egész életét, a lét-fenntartásához szükséges munkáján kívül, a cionizmusnak szentelte. A mai generáció nem nagyon becsüli a cionista munkát, amit a gálutban végeztünk. Pedig erre is áll az iskolai olvasókönyvben az az anekdota, amelyben valaki azt kérdezi a duszagdag embertől, hogyan tudott szert tenni olyan nagy vagyona és a gazdag ember azt válaszolja: „A nagy vagyont már könnyen szereztem, csak a kezdeti kis vagyonomért kellett keservesen véres verejtékekkel dolgoznom.” Igenis, mi gáluti cionisták, Bécsben Berlinben, Londonban, a még mások birodalmában levő Palesztinában is és az egész világon, nem voltunk azok, akik nehézmunkával, érdekünk rétegetésével szereltük meg a zsidó népek az első kis vagyont, amely aztán fokozatosan a zsidó államhoz vezetett. És áldott legyen Beregi Benjámint emléke, aki fényes volt a magyar cionisták között a zsidó államhoz vezető nehez küdelmünkben.

Beregi Benjámint és a „cionista gárdák”

1911-ben ismertem meg Beregi Benjámint. Hetedik gimnazista voltam. Mi gimnazisták az Ivria tagjai voltunk, de a hetedikesek már bemelegkedtek a Makkabea-ba; a nyolcadikosok már úgy vették, hogy joguk van rá, hiszen egy év múlva, ha az értségi biztos is úgy fogja találni, már beiratkozhatnak a Makkabea-ba, a cionista egyetemi ifjúság egyesületébe.

Beregi szerette a fiatal Makkabeistákat. Amikor a magyarországi cionista szervezet elnöke lett, gyakran járt közüjük, különösen a szemeszterek elején, amikor új tagokat avattak. Ilyenkor mintha megújodott volna, mintha minden új taggal, új vért kapott volna, leszállt a 18 éves új makkabeistákhoz, szárnyaira vette őket, felemelkedett velük a magasba és onnan mutatott rá, hogy milyen kicsinyek a távolságok. De aztán leereszkedett az ifjakkal a földre és a mérnök precizitásával magyarázta a dolgok pontos összefüggését, a földi valóságot. A föld Erec Jiszraél volt, őseink földje, akik vérről és verejtékekkel áztatták.

Aztán jött a fergeteg. 1914 eleje elvitte a makkabeistákat a világ minden tájára. Hárterekben nem volt hiány. Már az első hónapokban elesett dr. Dómyén Lajos barátunk. Kell, hogy megemlítsük nevét, amikor Beregiről írunk, sok közös vonás volt bennük.

Csodálatos dolog: egy keresztény makkabeista lány és lelkes cionista, Bicskey Rózsi, tartotta fenn köztünk a kapcsolatot. Tőle tudtuk meg, hogy hol vannak barátaink és hol vannak a Makkabea rosei a különböző frontokon. Tőle tudtuk meg, hogy Beregi időközönként egy-egy fokkal feljebb szállt a tisztí ranglétrán és gyorsan a legnagyobb rangot érte el, amit tartalékos tiszt elérhet, a kapitányi rangot.

1918 elején találkoztam vele a Teréz-körúti Körkavénában egy kommerszen. Azelett a Makkabea a Neiger-vendéglő egyik szép nagy termében tartotta a

Irta: GROTTO MOSE

szemeszter eleji ismerkedési estéit. Amikor is a régiék az új tagokkal ismerkedtek meg a diák-kommersz tradícionális keretei között. — 1918 januárjában a Körkavénához néhány U-alakba tolt asztala elé volt. Beregi volt a „rex bibendi”, az ivás királya.

Felejthetetlen ez a kommersz és felejthetetlen az akkori Beregi. Sokan voltak uniformisban, de nem volt hangulat. „Tülmélyről jönnék gondolataitok” — mondotta Beregi a nemhivatalos tréfás részben. Bizony mélyről jöttek. Ott a lelkek mélyén sok testvért gyászoltunk, akikről Bicskey nem tudott felvilágosítást adni.

1918 vége. Forradalom. — Járjuk a forradalmi népgyűléseket. Feszült figyelemmel hallgatjuk a különböző irányú szónokokat. A szélsőségeket, a mérsékeltteket; az internacionalistákat, a nemzetieket. Vajjon mit hoz ez a forradalom a zsidóságnak? Milyen álláspontot foglaljunk el mi cionisták?

Egy vasárnap délután várjuk Beregit a Király-utca 36-ban. A Zsidó Szemleben két fontos cikk jelent meg. Az egyik Kahán Niszson, a másik Simon Lajos tollából. A két cikk a hivatalos magyarországi cionizmus álláspontját tárgyalta a nemzetiségi kisebbségek kérdésében. Mi legyen a cionista álláspont a zsidó nemzetiségi kérdésben? Igen kétnyes problémák merülnek fel. A Zsidó Szemle akkori szerkesztője, Richtman Mózes, a fiatalabb és radikálisabb Simon Lajos cikket teszi magáévá. Kahán Niszson türelmetlenül várja Beregit, a magyar politika és a magyar politikusok jó ismerőjét, hogy vele tárgyaljon. De Beregi nem jön. Más problémával van elfoglalva. Az ország különböző részéről és különösen a periferiáról, a falvakból pogromok

raelita hitközség és a magyarországi cionista szervezet egyre kapják a sürgönyöket: „Segítsetek gyorsan!” Beregi, akinek jó összeköttetései vannak a hadügyminisztériumban és maga a miniszter is jó ismerőse, nagy dologra határozza el magát. Felmegy a miniszterhez és zsidó karhatalom felállítását kéri.

Nem tudjuk pontosan, hogy mit kért. De tudjuk, hogy nem kaphatott volna többet, mint amennyit kaptott. És 48 óra belül felállította az „Önkéntes Karhatalmi Századokat”. Kapott hozzá kaszárnyát: az Albrecht-laktanyát Budapesten. Kapott pénzt zsoldra, kenyeret, élelmiszert, fegyvert és municiót. A saját felülnő helyen és részletesen közölte néhány napon át a hírt.

Előszörban a Makkabea mozgósította. A makkabeisták között sok volt a tiszt. Aztán legénységét mozgósított. Százával jelentkeztek a leszerelt zsidó katonák. Egyszerre hadiszállásra változott át az Albrecht-kaszárnya. A parancsnok Beregi kapitány. A sürgönyök már nem az izraelita hitközségbe érkeznek, sem a cionista szervezethez, hanem egyenesen az önkéntes karhatalmi századokhoz. És az Albrecht-kaszárnyából naponta tízevel, húszával mentek az osztagok egy-egy tiszt, vagy magasrangú altiszt vezetésével az Alföldre, szlovák vidékre, az észak-keleti földre, Erdélybe és a Bánátba. Igazi katonák, fegyverrel és municióval, a lelkekben pedig egy misszióval: menteni a zsidó életet és a zsidó vagyont.

Sokszor néztük Beregi kapitány munkájában. Sokat tanultunk a századostól, akárcsak annakidején a Makkabea posztól: pontos szervezést, pontos adminisztrációt, mint minden katonai alakulat és hasonló szervezetek alapját. Pontos előkészítést minden katonai műveletnek és a megfelelő ember kiválasztását minden kis osztag élére.

A nép az Önkéntes Karhatalmi Századot, cionista kar-

LOMBARD
kölcsönt ad
HACAFON 32
T. A. ALLENBY 32
Mugrábival szemben.
Észkerre, Milve Amami kövénnyre.
(9-1, 4-6-ig)

PELYHET VESZEN

MIRJAM KOZMETIKA
T. A., Hájáron 44. szám.
értesíti t. pacienseit, hogy
aug. 7-től szept. 2-ig
zárvra tart.

Szapa automatával 140.- font
4 ajtós polturozott
szekrény, tükörrel 120.- font
Asztal, 4 kárpitozott
székkel 120.- font

„DETA”
JAFFA, 342-es utca 3. szám.
(A posta mellett.) (*)

Je könyvet szeret olvasni?
Szakmányok, szótárak?
Előadó könyve van?
A legjobb kölcsönknyvtár?
HADASH!
HADASH!
HADASH!
HADASH!
Tel-Aviv, Hayarkon Stevankano (*)

hatalmi századoknak, vagy cionista gárdáknak nevezte és joggal. A szervezés teljesen cionista kezében volt és a legénység legnagyobb része vagy cionista, vagy népi értelemben vett zsidó. És a szellem is öntudatos zsidó szellem volt. Beregi igazi lelkesedést öntött katonába és kötelességtudást követelt. Az eredmény nem maradt el. A cionista karhatalmi századok jó munkát végeztek, minden kis osztag parancsnoka pozitív jelentéssel jött vissza; legtöbb he-

Szárá

Írta: Löwenkopfi Kálmán

Szárá a nyolcadikba járt az idén, hozzá. Szárá ma sokkal többet szoktam itni, az Erecben, az embernek a galati országok szerint osztályozni, különösen pedig azokat nem, akik a tudomány csarnokait látogatják és akik azzal tisztelnék meg, hogy értőleg tanulják meg a hármasszabályt, a Debora énekét, Szárá Gáé-t és hogy Izrael mit számít a skandináv államokba.

De már csak azért sem teszem, mert nekem sem esett jól, hogy kétszer esztendőn keresztül velem különös tetteket.

Szárá azonban kivétel, ő saját maga kivétel magától.

Szárának gyönyörű kontyos frizúrája van, ami naponta több ízben fésű alá kerül, azonkívül szőke és fehérbőrű, ami ritkaságszámba megy az ő törzsénél. Szárá kedveli a fehér blúz, témaí kék himzéssel, ami nagyon jól áll a fehér bőréhez és a plüssirozott sötétléc szoknyájához.

En főltte szeretem a rakott szoknyákat, mert fiatal koromban is ilyet viseltek a hölgyek a déval polgáriban, csak hogy akkoriban matrózblúz hordtak hozzá, amire tulipán volt tüze emailből. Így volt az akkor-léjt divatban országoszerre a polgáriban.

Szárá tízpercben, az uszonna elfogyasztása után, maga elé rakja a kisollót a roszálóval és hadat üzen vele a körmeinek, amelyek dolgok-szárára közben fekete színt állítotték.

Szárá, amidőn adatkítá-
sában, év elején, a származási országát bementa, azt hittük, hogy tréfát űz velünk, fizionómiaja után szegedinek néztük, vagy inkább debrecenek.

Szárá abból a fajtából való, amit a tanító, vagy tanító az első padba ültet. Nem azért, mert a Pitagoras-tételét ő tudná a legjobban, mert Budapestet nem téveszti össze Bukaresttel, mert Frankfurt nem mondja következetesen Fränkfurtnak, hanem csupán azért, mert aki ezen a pályán van, szereti a szépet, szereti, ha virág díszlik a katedrán lévő vázában, ha a fé betűt szépen csigaszorúrné hajlítják, ha a dolgozatfüzet fedőlappja a vignette akkurátusan van elhelyezve, magasabb osztályokban meg, ha a szépet kell meghatározni, jól esik, ha a Szárá hajlára, fehér blúzára és reszelt körmére esik a tekintete.

Főltte sajnálom, hogy köztötte és Szárá között a törzsek között dúló harcokban elfoglat álláspontom ellenére sem fejlődött ki megfelelő viszony. Sőt ez a viszony gyakran sok kívánnivalót hagyott maga után.

Az ellenségeskedés a történelem óráin ütött ki, pontosabban, a reformációnál.

Szárá! — mondtam, a noteszem után nyulva, és a reformáció iránt érdeklődtem nála.

Szárá hirtelen zavarba jött. Jól áll Szárának ez a zavara, de a történelemnek nem.

Szárá kijött a katedra elé. En várakozási álláspontra helyezkedtem, Szárá folytatá a zavarát. Eleinte a cipőjét nézte. Nem is cipő volt az tulajdonképpen, hanem saru, amely nylon-pántokkal volt a lábhoz erősítve. Mósa is ilyen saruban járhatott, azért volt olyan könnyű levetni ott a csipikehokor előtt, csak hogy annak nem volt nyolból készült pántja.

Hogy Szárá nem szói, ana-bomból én is a Szárá saruját nézem amely nylon-sarujára jár.

Szép látból az ilyen nyol-bos saru, állapítom meg magamban, határozottan szép. Kohn Sárika Aranyosmaró-
ton — magasszárú cipőben járt. Mancika is. Szép visel-
let volt az is. Azt fűzni kel-
lett, cipőfüzéssel. Abba a fű-
zésbe belevitte az ember a saját ízlelését, a saját éniét,
egyeniségét. Lehetett azt fűzni vízszintesen, kockásan és keresztben. Keresztben csak a modernek fűzték.

A boka is szépen érvényesült a magasszárú cipőben. Olyan határozott, húsos volt a lányok lépte benne, a Sárikáé is, meg a Mancikáé is, az Isten nyugalma tártja őket.

A gombos cipőből majdnem megfellekedtem, mert az is járt az én időmben, a gombos. Etuskának is volt ilyen cipője, a nővéremnek, gombokkal. Férfiak inkább a cuggost kultiválták, különösen a tanügybeliek és idősebb nyugdíjas úriemberek. Nekem is fedte néhány-szor a lábam. Nem is tudom, Párisban miért törültek a divatból, pedig kényelmes viselés volt, az biztos.

De maradjunk csak a gombosnál.

En nagyon örültem, ha Etuska felvette a gombos-cipőjét, mert ilyenkor mindig meg lehetett zsarolni. Etuska nehezen tudta begombolni a gomboscipőt és enni a műveletnél az én segítségemre szorult. Ezért ide-adta egy félóra a kérdés-felelet kártyákat, amit az újhelyi vásáron vettek, amivel szombat délután szórakozott a barátjával. Szeret? Volt a rózsaszínű kártyára felírva és a fehérben, ami a partner kezében volt, állott a felelet: **Nagyon.** Vagy: Utálom. Mint kocka és a kést, vagy ehhez hasonló. Ezzel nagyszerűen el lehetett szórakozni a beszélgetérezett hívós szobáiban.

Mondom, nekem is ide-adta, de csak ritkán, mert a gomboscipőt csak egészen ünnepélyes alkalmakkor húzta a lábára.

De tagadhatatlanul szép a saru is. Mózes is ilyet viselt, meg bizonyos szerzetesrendek... Szerzetesrendek, persze... talán Luther is...
— Száráé, talán tudnál valamit a reformációról mondani, Lutherről, aki szintén szand... Mi robbantotta ki a harcot közöttük és a pápa között.

Száráé... A „le” kicsinyítőt csak az áskénakoknak szoktam ajándékozni, de az egyenlőség kedvéért most Szárá is megkapja és azért is, hátha így hamarabb szóra tudom bírni.

Szárá elgondolkozott. Ugy tessz, mintha gondolkodna. Összeráncolja a homlokát. Nagyon bájosak az ilyen nyolcadikos hölgyek, ha összeráncolják a homlokukat. Mi a chéderben egyenesen kultiváltuk a homlokösszeráncolást. Irigyeltük az a fiút, aki legjobban össze tudta ráncolni a homlokát. Ha nagy problémák elé állítják az embert, összeráncolja a homlokát, tesszem azt: egy nehéz majmondeszi tétel vagy ha számokra kell gondolni, például a Luther pont jaira, amelyeket a wittenbergi templom ajtajára szegeztek...
— Nu, Száráé!
Száráé izeg-mozog. Most ő néz engem. Diszkrétan elemosulodik. Bizonyára a ráncokon, az enyéimen. A ráncok csak fiatal lány homlokán érdekesek, ha Lutheran gondolkodnak, a 95 pontján és a pápán.

Szárá végre megszólal, a nagymamára hivatkozik, aki a máárbából látogatóna jött, a nagypapára, meg a nagybácsira. Ő azért ké-szült, de nem ebből, Peninál elboldondította, holnap majd feamondja ezt is. Bőchájá, more, meglátod, csak ne írj be most semmá.

Másnap tízpercben Szárá maga mondta az retikájából

Amerikai „klita”-problémák

Írta: JUNGREISZ ELZA

Amerikában sem egészen könnyű sem a kenyér, sem a klita. Ezt a két rövid mondatot két látogatás után je-gyezttem fel füzetembe s különös jelenségekkel való találkozás élményét rögzítettem velük le. Egy péntek esti vacsorára voltam ismerősökhöz hiva. Rajtam kívül még egy vendég volt csak ezen az estén, egy amerikai újságíró.

Együtt indultunk valamennyien vendéglátónk városi irodájából a New York-tól egy órányira levő villa felé.

Karácsony hete volt, a város díszben, fényben, sugár-láncokkal arany csillámokkal teleggatva. Barátunk fáradt, szürke arccal vezet-te a kocsit. Este félkilenc körül járt az idő, mostanáig nem tudott szabadulni munkájától. „Itt Amerikában minden családból meg kell valakinek hálni azért, hogy a többiek élni tudjanak” — mondotta kesernyés mosoly-lal.

Lásuk, mit kap egy ilyen család ezért az árért?

A villa egyemeletes volt és csupán tíz szobát foglalt magába. Egy garázs tartozott még hozzá, szépen gondozott kert és egy egész kiscsatorna.

Egy búbjós hat év körüli lánya és egy három éves kislány futottak elénk és üdvözölték szüleiket kitérő örömmel. A találkozás szinte megindító volt. A gyerekek rendszerint még alvással reggel, mikor szülei a városba mennek. A nevelő-
lőn öltözteti és eteti, a televízió foglalkoztatja és szórakoztatja őket. A nap, a maga apró problémáival, szenzációival, vagy baleseteivel úgy telik el, hogy a szülők nem befolyásolhatják, irányíthatják, vagy oldhatják meg őket.

A „Fraulein” azonban jó és hüszeges. A Fraulein még fiatalka, legfeljebb az ifjúsági mozgalom tagja lehetett a náci korszak idején. Minden valószínűség szerint nem volt aktív szerepe abban a hadjárásban, amelyet Hitler lelki metelyeztet-
jei folytattak ellenünk. Talán érzelmileg sem jutottul a fanatizmusban nevelt fiatalok előítéletéin és bönáin. De hogy ilyen száz-százalékos „denacifikáció” makulatlanúságig éppen egy zsidó család jóvoltából jutott el, mégis megdöbbentett. Hogy két kis fejlődő lélek van közvetlen hatásnak, morális befolyásnak kiszor-gáltatva, legalább is aggasztó, még akkor is, ha nem tör tudatosan rontásukra és nem oltja beléjük mint a mérget, gyilkolótének és korlátatlanságának ferdeségeit.

Az az ideális „Fehér Sziget”, ahol minden egymással szemben álló nép gyerekei nevelődnek együtt, egy nemesebb és emelkedetlenebb atmoszférában és ahol a kicskás Horst Wessel-induló fűtyöréssz német ifjúból kivilágosodott fejű és szívű ember válik — csak az író fantáziájában létezik, aki megálmodta és papírra vetette terveit.

Itt, ebben a házban azonban nagyon merésnek tűnik ez a magasabbrendűség-
re és legtisztább erkölcsi erőkre baxirozó kísérlet.

Ilsa, a Fraulein, minden-
esetre bírja ezeknek az „elfogulatlan” hívó embere-
nek bizalmát és a gyerekek szeretetét.

Karácsony hete lévén, a hagyományos töltött pulyka kerül az asztalra, az egy-másra rakott húsrétegek alatt törött gesztenyével és fűszeres mártással. Előbb azonban a péntekesti szer-tartást tartják meg. Mindenki sápkát, vagy kendőt vesz fel — az amerikai újságíró és Ilsa is, — majd elmondják a bor és kenyér fö-lötti áldást. Mindenki külön hangosan. Nyoma sincs unalomnak, sietésnek, terhes, elmagyolt vallási ceremóniának. Az újságíró komolyan a fegyelmestelen „töri meg” a kenyeret, Ilsa héber recitációja felér egy ünneplés „hüszegsküvel” és a kis Péter sugárzó arccal kér meg „some gofen”-t.

Ebben a házban kettős kalendarium van és ünnepeit megüli akár piros betűk jelzik őket, akár a csodák örök fényei. Egyik sarokban óriási karácsonyfa áll, szu-marával, angyalhajjal és ezüst csillagokkal, a másik-ban bronzmunka apró mé-neseivel. Bejáratos ide a tö-mött putonyú Mikulás, a napkelet felé tartó három királyok és a súlyos porlyu Juda Makkabi.

A szülők sohasem voltak vallásosak. Valahonnan, em-lékek mélyéről szedték elő, gyerekek számára a tradí-ciók foszlányait. Megtartott erejét az ősi gyökérnek, csil-lógo díszet az idegen fának — és eléjük helyezett, mint egy tálcán, hogy válassza-nak. Mint ahogy eléjük bo-
ritanak mindent, mikor reg-gel szorongva, talán kis bün-tudattal magukra hagyják őket egy egész napra.

Vacsora után egy szate-rében levő nagy terembe vonulunk le mindnyájan, ahol zongora van, fal pol-cokon könyvek és értékes porcellánok, a falon néhány kiténiő kép.

Az egyik sarokban bárpult, hozzávaló magas bárszékek-
kel. A bárpult mögött egy kisebb helyiség, tökéletesen felszerelt konyha, villamos-jégszekrényel és kályhával.

húszuk, nem törődhetett vele, a török Porta lefogialta az idejét.

— És az a négyes történelem-ből. Persze a Schwarz meg a Lebovics, azok majd kilencet kapnak...
— Tulajdonképpen az a reformáció inkább a ti dolgo-tok. Azt hittétek, no most mentem megjón a Messias, de ahogy Luther látta, hogy így se kell a kereszténység, reformált kiadásban sem, beállott ő is a Hámánok közé, ha mérsékeltbb hangon is. Ugy tett veletek, akár velünk Mohamed.

— No, látod, mori, ugye-hogy tudom? Ezt a négyes-
nek köszönhetem.

Nevet kiengesztelődve ne-
vet.

Most a vakációban, ahogy az egyik este az Amidában sétáltam, Szárá jött velem szembe.

Amint észrevettem, lesütötte a szemét.

Nem volt egyedül. Egy fiú kísért. Látszólag...

Ha társaság van, itt szolgál-nak fel hajnali vacsorát.

Házigazdánk leli a zongora-hoz és a kislány, gyors egymásutánban váltott jel-
mezekben táncol. Balettenik. Búbjós lebontott hosszá h-
jával, lebegő túlliszoknyáca-
kában. Nem azt táncolja és nem úgy, ahogy a balettorák után minden rugányos kis-
test hajlik. Valami belső mu-
zskára libben és száll, nagy fényes szitakötő, kéklő, aranylógó magasságok felé.

Kivételes tehetség a gyere-
kek és mindent el fognak követni, hogy szabadon fej-
lődjön és érjen ilyen vonat-
kozásban is.

E pillanatban azonban nem tudom elképzelni, hogy fog fejlődni és élni. Mivé fog nevelődni a televízió mel-
lett, melynek „nevelő hatá-
sa” kétségbeejtő a pedagó-
gusokat, a karácsonyfa és a menóra között, melynek misztikuma leperog róla és nemzeti szimbóluma idegen marad számára. Ilsa mellett, aki így közömbösítve, ve-sztélytelenítve sem ad neki semmit, abban az érzelmi dzsungelben, melyben saját magának kell találnia utat, irányt, vagy vonalat.

A gyerek folytatja a tán-
cot. Táncolhat amennyit akar, ameddig alomba nem táncolja magát és csillogó szeme bágyadt lesz, mint a derengésben halványodó csil-lagok. A reggel megint el-
viszi tőle szüleit a város felé, a robot felé, mely akkor is igájába hajt, ha nem csu-
pán az évszav, vagy pedál-
kezelésének felelősségét és lehetőséget adja, hanem ha-
talmass gépezeteket, melyek vállalatokat, gyárakat, vilá-
gokat tartanak lendületben és melynek üteme, forgása el-
kap és sodor magával kö-
nyörtelenül.

Második meghívásom egy „osztálytalálkozó”-ra szült. Jól az érettségi után, ala-
posan megcsappant lét-
számmal, ahol mint „tisztel-
letbeli srác” jelenhettem meg, mivel az osztály izráeli tagjaitól hoztam számukra üdvözlőket.

Az osztály tanulói külön-bözü utakon, különböző idők-ben érkeztek Amerikába és egymásról őrzött emlékek szerint nem vak véletlen vitte s hozta őket el.

Eugen még „jókor” jött. Európa éppen csak megin-gott egy kicsit, a zsidó in-
tellektuellek körül csak a legóvatossabbak tanultak mes-
terséget az esti tanfolyamo-
kon és jártak szabad óráik-ban angol körbe. Eugen te-
hét még akkor jött. Ste-
phen már sodorták az idők és fergetegek, de Stephen, már az osztályban is család-
val határos módon men-
kült meg a vosszélyektől —

Stephan most is úgy jött, George mindig ámsodó és nyugtalan volt. Sötétből megtanult idegen nyelvet, gyors bebarangolt ismer-
len országokat, egyszer-egyszer más hitek üdvösségé-
vel is kísérletezett. Ezzel töltött egy exotikus szige-
ten, melynek buja virágai, primitív asszonyai közt, év-
villásiótól rejtetlen és cel-
mőrtől gyógyultan őt. An-
tán megint útra kelt, talá-
kozott Sakikoval és Henry George-zal, két emidőszakú búvkörökben tartják.

Sakiko a feleség. Ede, filigrán kis japán nő, min-
ta tökéletesen osizott. N-
nomított lenne rajta más-
den, aprka contjaitól puma-
hangjais. Kifogástalan an-
golszággal beszélt a ruhája,
jó amerikai cégtől került ki,
de később megnyitja „kele-
gyésé ládáját” és egymás-
után öti magára a szebb-
nél szebb kimonókat, me-
lyekbe tarka pillangók és arany napok vannak hím-
ve. Legálább tíz selyem-
szalag és színór fondók de-
rekára, egy-egy öltöset fő-
lött, melyet nagy csokrok-
ban és apró göbökben köts-
 össze.

Egy újjas, fehér posztóba-
risnyó, szandál és napernyő
egészíti ki az öltözetet. A
bokaig erő szük ruhák és a
szandál ujjak közé erősített
szíjai csak óvatoss, illed-
mes tipegést engedélyeznek
és megakadályozzák a túl
szabad „otromba” európai
mozgást.

Az egyik asszony hófehér
selyemkendőt hoz elő, mely
öltárterítőnek van szánya
egy zsidó templom számára.
Virágok és ornamentek he-
lyett azonban nevek vannak
belehímézve. Különböző alá-
írások. Különböző nyelve-
n, melyeket aztán színes se-
lyem fonallal kivarnak.
Van itt mindenféle betű, la-
tin mag gót, meg kínai. Sa-
kiko japán neve mellé most
az én héber betűs aláírásom
kerül, a Felkelő Nap orszá-
ga mellé Nahalal. Ha majd
ott lesz az „Ur asztalán” és
a mennyei írásfejtők befizni
kezdi a kegyes leányzók
névét, az Ur szíve örülni fog,
annyi bizonyos.

Az izráeli barát iránt ér-
deklődnek aztán, kíváncsian
és mohón, mintha valami
elítélhetetlen verségi kapocs
fűzné őket hozzá, mintha ő
lenne az otthon, vagy a
fiatalság, melynek emlékei
hosszú kötik őket. Mit csinál
és hogy boldogul ott és egy-
általán — mit csinálnak és
hogyan boldogulnak ott az em-
berék, ahol nincs gond és
haj az emigráció talajtan-
ságával és örökig tartó át-
menetével, ahol megérkezés
van és hazatalálás...

Csak George biztonságos
és fölénys, tájékozott és fél-
re nem vezethető, nem is
kérdés, vizsgáztat csupán.
Pontosan tudja milyen „bi-
bákat” és „mulasztásokat”
követünk el, milyen „téve-
déseink” vannak...
Azután átadja „A Köny-
vet”. Henry George filozófus,
közgazdász és világmegváltó
művét. Mint az evangéliu-
mot nyújtja át, arca átszel-
lemült és hangja olyan tört-
zengésű, mint a sokat és hi-
ába beszélt prófétának.
„Itt van, — mondja befeje-
zésül, — vigye haza, olvassa
el, tanulja meg. Olvassák el
és tanulják meg maguk ott
mindnyájan, ha egy békét
termő földet és becsületet,
boldog társadalmat akar-
nak.”

Azt hallottam azóta, me-
gint elment New Yorkból.
Nem tudom merre bolyong-
hat most Isten, haza és bé-
ke sóvárgásaival szívében,
hit nélkül, gyöckértelenül,
nyugtalanul...

Stephan most is úgy jött, George mindig ámsodó és nyugtalan volt. Sötétből megtanult idegen nyelvet, gyors bebarangolt ismer-
len országokat, egyszer-egyszer más hitek üdvösségé-
vel is kísérletezett. Ezzel töltött egy exotikus szige-
ten, melynek buja virágai, primitív asszonyai közt, év-
villásiótól rejtetlen és cel-
mőrtől gyógyultan őt. An-
tán megint útra kelt, talá-
kozott Sakikoval és Henry George-zal, két emidőszakú búvkörökben tartják.

Sakiko a feleség. Ede, filigrán kis japán nő, min-
ta tökéletesen osizott. N-
nomított lenne rajta más-
den, aprka contjaitól puma-
hangjais. Kifogástalan an-
golszággal beszélt a ruhája,
jó amerikai cégtől került ki,
de később megnyitja „kele-
gyésé ládáját” és egymás-
után öti magára a szebb-
nél szebb kimonókat, me-
lyekbe tarka pillangók és arany napok vannak hím-
ve. Legálább tíz selyem-
szalag és színór fondók de-
rekára, egy-egy öltöset fő-
lött, melyet nagy csokrok-
ban és apró göbökben köts-
 össze.

Egy újjas, fehér posztóba-
risnyó, szandál és napernyő
egészíti ki az öltözetet. A
bokaig erő szük ruhák és a
szandál ujjak közé erősített
szíjai csak óvatoss, illed-
mes tipegést engedélyeznek
és megakadályozzák a túl
szabad „otromba” európai
mozgást.

Az egyik asszony hófehér
selyemkendőt hoz elő, mely
öltárterítőnek van szánya
egy zsidó templom számára.
Virágok és ornamentek he-
lyett azonban nevek vannak
belehímézve. Különböző alá-
írások. Különböző nyelve-
n, melyeket aztán színes se-
lyem fonallal kivarnak.
Van itt mindenféle betű, la-
tin mag gót, meg kínai. Sa-
kiko japán neve mellé most
az én héber betűs aláírásom
kerül, a Felkelő Nap orszá-
ga mellé Nahalal. Ha majd
ott lesz az „Ur asztalán” és
a mennyei írásfejtők befizni
kezdi a kegyes leányzók
névét, az Ur szíve örülni fog,
annyi bizonyos.

Az izráeli barát iránt ér-
deklődnek aztán, kíváncsian
és mohón, mintha valami
elítélhetetlen verségi kapocs
fűzné őket hozzá, mintha ő
lenne az otthon, vagy a
fiatalság, melynek emlékei
hosszú kötik őket. Mit csinál
és hogy boldogul ott és egy-
általán — mit csinálnak és
hogyan boldogulnak ott az em-
berék, ahol nincs gond és
haj az emigráció talajtan-
ságával és örökig tartó át-
menetével, ahol megérkezés
van és hazatalálás...

Csak George biztonságos
és fölénys, tájékozott és fél-
re nem vezethető, nem is
kérdés, vizsgáztat csupán.
Pontosan tudja milyen „bi-
bákat” és „mulasztásokat”
követünk el, milyen „téve-
déseink” vannak...
Azután átadja „A Köny-
vet”. Henry George filozófus,
közgazdász és világmegváltó
művét. Mint az evangéliu-
mot nyújtja át, arca átszel-
lemült és hangja olyan tört-
zengésű, mint a sokat és hi-
ába beszélt prófétának.
„Itt van, — mondja befeje-
zésül, — vigye haza, olvassa
el, tanulja meg. Olvassák el
és tanulják meg maguk ott
mindnyájan, ha egy békét
termő földet és becsületet,
boldog társadalmat akar-
nak.”

Azt hallottam azóta, me-
gint elment New Yorkból.
Nem tudom merre bolyong-
hat most Isten, haza és bé-
ke sóvárgásaival szívében,
hit nélkül, gyöckértelenül,
nyugtalanul...

Most a vakációban, ahogy az egyik este az Amidában sétáltam, Szárá jött velem szembe.

Amint észrevettem, lesütötte a szemét.

Nem volt egyedül. Egy fiú kísért. Látszólag...

15 forint készpénz, a többi részletfizetés

„LEVIT” jogszórtöny

modern „frigiditási”-
modell, bársal.

Rabai, T.A., Rothschild St.
Altenb. sz. sz. sz. sz. sz.

ZENEÉLET

JEMENTA TÁNCOK

Nem mindig azok az események a legfontosabbak, melyek a legreprezentatívabb körülmények között zajlanak le. A kis telavivi „Milo”-művészklubban meghívott vendégek előtt megtartott táncmutatójában jelentősége is vetekedik a filharmonikus zenekar eszaki által látogatott nyári hangversenyek fontosságával. Még csak azt sem mondhatom, hogy mint művészi teljesítmény áit volna oly magas fokozat, hogy az előkelő zenekarnak konkurenciát lett volna képes csinálni. Sara Lévy híres népdalgyűjtő és folklorista mutatta be jemenita táncosportját az egybegyűjtött nézőközönségnek. Inkább rögtönzött házimutató volt, mintsem nagyszabású előadás, mégis rendkívül nagy érdeklődést váltott ki a nézőközönségből. Hogy a bemutatott táncdalok koreográfiája mennyiben nyugszik hagyományos népi folkloron, s mennyiben stilizálta őket Sara Lévy, azt csak a jemeni népművészet szakértői tudnák megállapítani. De, hogy egy percig sem volt az a benyomásom, mintha itt bizonyos színpadi torzítások kel megmagasították volna az eredeti táncokat, az azt is bizonyítja, hogy a számok szigorúan megtartották stílusosságukat és nem alkalmazták — mint a nálunk utóbbi években fellépett különböző exotikus táncosportok — a kabaret hatásadásos trükkjeit.

Nálunk a jemenita népdal apostola a zseniális Bracha Zifra volt (aki egyébként szintén a nézők között foglalt helyet), ő volt nálunk az első, aki feltárta ennek a művészetnek rendkívüli mélységét és gazdagságát. S mikor egyszer Max Brod azt a jellemző jelzőt használta vele kapcsolatban, hogy előadása „messianisztikus”, akkor rávilágított ennek a folklornak egyik lényeges sajátosságára is, a megazáltságra emelkedő áhitatra. A vérből népművészetet az jellemzi, hogy a vallási ekasztisztól a legvakosabb humorig minden érzelmi megnyilvánulása egy életközösség legbelsőbb világából fakad, s ezért keresetlen,

összinte és elemi indulatok legtisztább megnyilatkozása.

Sara Lévy mintegy tíztagú jemenita csoportja, melyet egyetlen dobos kísért, míg a többiek énekeltek a tánchoz, a legmagasabb művészi érzéket áruolta el, — a mutatóványok változatossága bámulatosan gazdag s humoruk éppoly megkapó, mint a mögöttük rejtő hagyományos szimbólumok olykor misztikus alapjainak. A csoport rögtönzői látszólag, de éppen ezzel az improvizált könnyedséggel igazolták, hogy a táncdalok nemcsak betanultak, hanem nemzedékről nemzedékre öröklődtek, csiszolódtak, változtak ugyan, de eredetiségüket megőrizték hosszú évszázadokon át.

S hogy ismét csak a nálunk vendégzerepelt exotikus táncosportokra, vagy a nálunk több ízben zereplő jugoszláv táncosokra térjek vissza: vajjon miért nem szerveznek illetékes körök az utóbbi években bevándorolt keleti népcsoportokból, elsősorban jemenitákból és bucharaiból, táncgyűjtőket, melyek nagy külföldi körutakra küldésének? Népművészetünknek oly ragyogó, hatásos propagandát csinálhatnának, mint egykor a cári orosz balett Gyaghilett alatt... Másodrangú kis kabaret-énekesnők lépnek fel izraeli színek alatt külföldön, mint vérből népének, oltós szonzonjakkal, keleti mázzal bevont slágerikkal teljesen hamis képet nyújtva népművészetünkről. Ideje volna valódi keleti táncosportokat küldeni külföldre, s az a vállalkozás nemcsak devizajövedelmet jelentene az államnak, de dollárvalutában fel sem mérhető erkölcsi sikert is.

FILHARMONIKUS ZENEKAR

Megszoktuk, hogy zenekarunk nyári hangversenyének legfőbb vonzereje a szabad levegő, amelyen ráadásként kellemes szórakozás zenét is hallanunk. Milton Katims, fiatal amerikai karmester igen alkalmas arra, hogy a forró nyári esték hangulatát zeneileg alá-

fesse. Nem vesszük ezért nagyon szigorúan a még oly lagymatagon levezényelt „Denevér”-nyitányt sem, vagy Schubertnek 17 éves korában írott, Mozart és Haydn nyomdokain haladó 2-ik szimfóniájának túlkönnyed értelmezett dallamosságát, s örvendtünk, amikor rokonszenves vendégünk végre Smetana egyik táncában, az „Eladott menyasszony” című operából, a komédiások ragyogóan vibráló kórikus mutatóványában temperamentumát magasfrekvenciára kaposította, mit az előző két táncban elmulasztott megtenni.

Az est szövegét ismét a kitűnő cselistáné, Zsara Nelsova volt, aki Csajkovszky virtuóz, érzelmes Rokokó-változatát adta elő. Meg vagyok győződve róla, hogy elsörendűen, de erre csak a legutóbbi szereplésből tudok következtetni, mivel most a mikrofonon oly rosszul működött, hogy bár elől, közepén ültem, csak ujjai gyors mozgásából sejtettem, hogy futamot játszik, — mert hallani, sajnos, legalább is az én helyemről, alig lehetett.

ORATORIUM-EST NAHARIAN

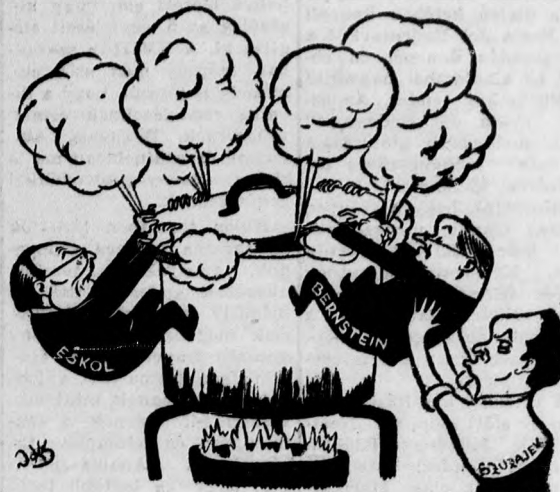
A náhariai énekkar kitűnő vezetője, a magyarjaku Mordeháj Frenkel betanításában az ottani Amfiteátrumban Haydn „A teremtés” című oratóriumát adták elő. A kórust az alkalomra kibővítették. Mint szólóisták Mirjám Szalomint (szoprán), A. Menteli (tenor) és Jozsef Pollák (basszbariton) működtek közre. Rendkívül öröndetes, hogy nagyvárosaink mulasztását legalább egy vidéki város lelkes művészeti vezetője tette jóvá. Igen sajnálatos, hogy az együttes nem szervezett meg egy országos turnét, mert meg vagyok győződve róla, hogy a mi szabolcs nyári koncert-műsoraink mellett Haydn gyönyörű oratóriumának előadása mindenütt nagy érdeklődést keltett volna.

Pataki László

Filmszemle A hét görbe tükre

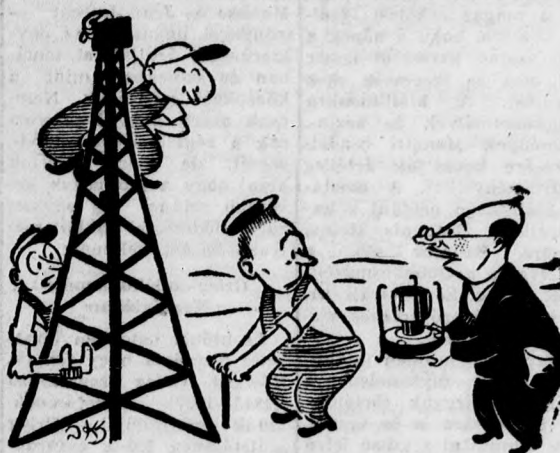
Rajolta: ZEEV

Eskol bejelentette, hogy a kormány komoly erőfeszítéseket tesz...

... az árak rögzítésére.

A jövő hónapban megkezdik az első petróleumkút fúrását Izraelben...

Mondja öregem, meddig várják még arra a kis petróleumra...

Az amerikaiak a keletberlinieknek, az oroszok a nyugatberlinieknek osztogatják az amerikai élelmiszer-csomagokat...

... avagy: Anét megcsinálhatnák komplikáltan, miént csinálják egyszerűen?!

»ALICE«kozmetikai szalon (Bécs-new-yorki dipl.)
 TEL AVIV, Allenby 41. Bejárat. Csornichovszki 2/III.
 Komplet arckezelés IL 1.700 • Masszázs IL 1.200
 Tisztítatlan bőr kezelése (Acne) IL 1.200 • Lászlár-szörtelemis IL 2.800
 UJ! SPECIÁLIS RANCTALANÍTÓ KEZELÉS „Beauton” villamos készülékünkkel. (*)

TEJES SZOBA, DUPLA REKAMIE, SZALONDIVÁNY, foték magas büffek, szekrények, asztalok, székek, stb. nagy választékban, olcsó áron. — Különböző „Lakol” bútorok hivatalos áron, kényelmes részletfizetéssel.
FINGER BUTOR
 TEL AVIV, Allenby 6. (volt Kneszet-épülettel szemben) egy egész filmben.

PÉNZT?
 AZONNAL AD MINDEN ÉRTÉKTÁRGYRA
LOMBARD CENTRAL
 TEL AVIV, ALLENBY 87
 (a) 9-1/2 között.

Megint csak azt mondhatom, hogy Hitchcock mesterei szemé, dirigáló keze és a feszültséget állandóan ébrentartó, sőt fokozni tudó készsége, több dráma lényegét desztillál ki egy-két jelentben, mint mások talán egy egész filmben.
 Gregory Peck, Ann Todd, Loughton, Charles Coburn, Ethel Barrymore, Vall és Louis Jourdan nagy és kis szerepekben mesterei ösztérrel játékkal elefejtetik a néző-

vel a történet hiányosságait. Loughton mimikája utóérhetetlen, tekintetének és arreflexeinek változatosága mindig valami újat ad és meglepőt nyújt.
 A hitchcocki történetek egyszálú figuráit ezuttal két ismeretlen színész, Vall és Louis Jourdan játékos, dicséretesen, F. Waxman kísértő zenéje stílusos, Benjamin Peled
 1953 VIII 7 Uj Kelet 9

FORRADALOM A GÖLYÖSTOLL-IPARBAN A MODERN-TÖLTÖTOLL ÉS BENNE A CSODATINTA

Kiválóan alkalmas csekkelt aláírására.

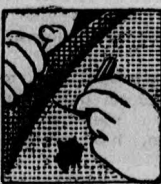
50.000 szót ír

Csak a „GLOBUS” felíráttal ellátott EREDETI TÖLTÉS tartalmazza a CSODATINTA.

A toll ára 2.500 IL (és 0.126 IL adó)
 A töltés ára — 560 IL
 Csere — 400 IL

INK CAN'T TRANSFER

PEN CAN'T LEAK

GLOBUS

Készít: REYNOLDS (EAST) LTD.

IRODALOM — MŰVÉSZET

Egy palesztinai ujságíró elindul Európába

A francia szőnyeg története a velencei kiállításon

Velence minden évben, július utolsó hetében ünnepli a „Festa del Redentore“-t, a feltámadás ünnepét és ebből az alkalomból nagystílusú kiállításokat rendez. Az ezévi „Festa del Redentore“ legkiemelkedőbb kiállítása a francia szőnyegszövés öt- százéves története.

Ismeretes, hogy a szőnyegszövés francia nemzeti ipar volt már a XIV-ik században. Egyszerű pamutból, kevés színnel — összesen húsz színárnyalattal — a legszebb szőnyegeket szőtték, amelyeknek ma is csodájára járnak.

A velencei kiállítást a három év előtt alapított „Nemzetközi Művészeti Kiállító Központ“ rendez, amelynek alapítója, az olasz Marinotti, hihetetlen energiát és lelkesedést fektet abba, hogy a kiállítások minél általánosabbak, minél nagyobb mérvűek legyenek, attól a magas erkölcsi ideáltól vezette, hogy a népek a művészetet keresztül ismerjék meg és szeressék meg egymást.

A kiállításokra magánzemélyek és közintézmények Menotti rendelkezésére bocsátják értékes gyűjteményeiket. A mostani kiállításon például a katedrálisok, Beauvais, Reims Angers, Saumur stb., a Louvre és a Gobelinné-múzeumok, híres könyvtárak tulajdonát képező értékes szőnyegeket láthatók.

Marinotti minden kiállításon nagy súlyt helyez a kiállított tárgyak történelmi fejlődésére is és igyekszik kimutatni a külső jelenségek hatását az alkotásra.

A velencei Grassi-palota számos termében kiállított több, mint 150 francia szőnyegen is igen érdekes módon kiütözközik a különböző befolyások a szőnyegszövés mesterségére az idők folyamán. Az első szőnyegek — a XIV-ik, XV-ik század termékei — népies és vallásos témájúak. Állatok, virágok, mesetémákat, népi jeleneteket (gyümölcszedés, szüret, vadászat) dolgoznak fel a kor primitív formájában. A vallásos témájúak egyes szőnyegeket képezték, vagy bibliai jeleneteket jelképeztek. Ezek közül a legérdekesebbek és legismertebbek az angorai szőnyegmúzeum tulajdonát képező apokaliptikus jelene teket ábrázoló szőnyegek, amelyek Szent János hét látomását tartalmazzák.

Egy másik teremben láthatók a XVII. és XVIII. században szőtt szőnyegek, teljesen megváltozott témával. A folklórrel kapcsolatos és vallási témák ekkor már eltűnnek és a szőnyegművészet bevonul a hercegi és királyi udvarokba, amelyek jellegű és parancsára készülnek. Témájuk királyi portrék, családi jelenetek, parádék; színezésük az egyszerű, kevés számú színről eszernyi árnyalatúra növekszik, az új pompának és fénynek megfelelően. A királyok szőnyegénél-szebb szőnyegekként fedik be palotájuk falait, padlóit és székkeit. XIV-ik Lajos, a pompát kedvelő Nap-

király, az eddig magánkézben volt párizsi Gobelinné-szőnyegműhelyt királyi műhelyvé lépteti elő, hogy kizárólag az ő rendelkezésére álljon. A XVIII-ik században számos más szőnyegműhely is létesül, hogy a divatos rendeleseknek eleget tehesse. Beauvais, Aubusson, Fontainebleau ma is híres szőnyegszövőkkel rendelkeznek.

Külön teremben láthatók az egészen modern szőnyegek, amelyeknek témája, akárcsak a festészetnél, a primitív művészetet igyekezik megközelíteni. Néhány komoly francia festő, élükön Jean Lurcat-val, rájönnek a szőnyegnek, mint művészeti kifejezésnek a fontosságára és felcsapnak tákácsoknak. (Analog jelenség, hogy a legtöbb festő ma saját tervezésű kerámiát gyárt.) Húsz neves francia festő — köztük Marcel Gromaire, René Perrot, Marc Saint-Saens, Matisse és Jean Lurcat — szőnyegét ugyanazt az egyszerűséget árulják el témában és színekben, mint a középkori szőnyegek. Nemcsak azért, hogy lekopirozzák a régi szőnyegszövés módját, de mert rájöttek arra, hogy a szőnyegek kevesebb színnel és egyszerűbb módszerrel sokkal mélyebb hatást keltenek.

Grieg-émlékünnepély Norvégiában

Az utóbbi hetekben ünnepelte Norvégia nagy fiának, Edward Grieg zeneszerző (1843—1907) születésének 110-ik évfordulóját. Grieg születésének 100-ik évfordulóját Norvégia nem ünnepelhette meg a náciuralom miatt. Grieg leghíresebb műve az Ibsen szövegére írt Peer Gynt-opera, azonkívül Grieg számos dal, kisebb léleketű színpadi mű és klasszikus zeneművek szerzője.

Az ünnepségek központja Grieg szülővárosában, Bergenben volt, ahol sorozatos koncerteket adtak meghívott külföldi zenészek és karmesterek közreműködésével. Többek között Leopold Stokovski is vezényelt, Jehudi Menuhin pedig szólót játszott.

Ez a fesztivál azért is érdekes, mert Grieg volt a zenei fesztiválok megteremtője. 1898-ban az az ötlete támadt ugyanis, hogy külföldi zenészeket és karmestereket hívjon meg azzal a céllal, hogy megismertesse velük a norvég zeneit. Ez volt a kezdete minden zenei és művészeti fesztiválnak is.

Casanova arcképe

Casanova di Seingalto (1725—1798), híres velencei kalandor és csábító, a 17-ik században romantikus utá-

zásairól és gáláns kalandjairól volt híres, amelyeket meg is örökített emlékirataiban. Az olaszok a mai napig bizonyos, a tisztelettel határos büszkeséggel beszélnek róla. A legújabb Casanováról szóló történet az, hogy egy műgyűjtő az egyik milánói régiségkereskedőtől gyanus kínzóeszközt vásárolt meg, amely úgy tűnt neki, mintha egy másik képre volna festve. Gyakran előfordul ugyanis a festészet történetében, hogy szegény festők takarékosági okokból régi festményre festik saját képüket. Így aztán az a helyzet áll elő, hogy a modern műszerekkel lehúzott felső réteg alatt igen értékes képet fedeznek fel.

A kérdéses festmény alatt a műgyűjtő valóban egy másik képet talált, amely elegánsan öltözött fiatal férfit ábrázol karoszekében ülve, mellette gyermek-cupidó a szerelem istene. Képszakértők megállapították, hogy a kép Casanovát ábrázolja és Rafael Menges oseh festő műve 1767-ből. Casanova emlékiratai szerint ebben a korban ismerkedett meg Madridban a cseh festővel, aki őt el is kísérte számos kalandos útjára.

Még két portrét ismerünk Casanováról. Az egyik öcsének, Francisco Casanova festőnek a műve és mint fiatal fiút örökíti meg a kalandort, a másik kép Casanovát idős korban ábrázolja.

Sacha Guity újabb remekműve

Francia irodalmi és művészeti körökben sokan beszélnek Guity most készülő „Versailles“ című művészeti filmjéről. Állítólag komoly történelmi film lesz ez, mert Versailles és a francia királyok történetét mutatja be 1624-től 1953-ig. Minden felvételt eredeti helyen történik és minden kosztüm a megfelelő kor viselete. A Galerie de Glaces, a királyi szobája, l'Orangerie, a Le Notre-Parc, stb. lesznek a film keretei. Nagynevű francia színészek játsszák a történelmi alakokat: Marie Marquet Madame de Maintenont alakítja, Claudette Colbert Madame de Montespan, Lana Marconi lesz Marie Antoinette, Georges Marchal alakítja a fiatal XIV-ik Lajost, Sacha Guity XIV-ik Lajost idősebb korában, míg XV-ik Lajost Jan Marais; de Rohan kardinalist, a nyakék-per híres hőst pedig Jean Pierre Aumont alakítja.

Sacha Guity azt reméli, ez lesz az év nagy filmje és azt a kijelentést tette, hogy a film jövedelme a versaillesi kastély rekonstrukciójára irányul.

m. g.

(Folytatás a 3-ik oldalról)

Egyre ferdébben néz rám. Nyilván azt hiszi, hogy Allah énmiattam nem ad jó szeptet. Most már annyira ferdére fordítja a fejét, hogy mint valami pincéből az emeletre, alulról néz rám felfelé. Csak nem arra gondol, hogy mint a jaffai hajósok egykor Jónást, ő most engem dob a tengerbe engedélésül? Nem volna jó dolog, mert a Földközi tengernek ezen a részén már régóta nem járnak barátságos cethalok.

— Allah — mondják megint a matrózok és az ég néznek.

Egy kis iszlám

Hogy tudnám tiz szövből álló arab tudományommal megmagyarázni neki, hogy több vitorlás is van az öbölben, tele igazhittűekkel, azok sem mozdulnak. Allah csak nem bünteti azokat is miattam? Előveszem az iszlám terén való egész fogyatékos jártasságomat és mint község az előimádkozónak, úgy válaszolok a matrózok kórusának:

— Allah, insalla, kismet, mektub!

Mire a kapitány rögtön felfelé sodorja a bajuszt. Szombatról vasárnapra virradó éjszaka megint hiába alszom a mentőcsónakban. A hajó nem mozdul.

Vasárnap hajnalban feljön a hajóra az ügynök.

— Nem kalózkodik ez? — kérdelem, a személyzetre mutatva.

— Hova gondol — mondja — hiszen rájuk bízták az árut is!

Ugy fog el az alázat, mint Kopernikuszt, amikor rájött, hogy a föld csak egy porszem a világ mindenségében képest.

Milyen kicsi is az ember 320 hordó aszfalt mellett!

Aztán nagyon lassan, hogy úszva is utólrághatnám, elindul a hajó. Rajta az aszfalt, egy kapitány, öt matróz, egy ujságíró, meg egy fekete macska, akit Effendinek hívnak, pedig ő az egyetlen nőnemű lény a hajón. Persze egyéb állatok is vannak a csónakban. Ugy látszik, amikor ez a csónak elkészült, mint egy Noé bárkájába, ebbe is párosan másztak be az állatok. De Noé bárkája nagyobb volt, ebbe a kicsibe nem olyan jóra való állatok másztak, amelyek adnak, vagy tojást, hanem csak egészen kicsik, amelyek csipnek, súrnak, harapnak, rágnak.

Az ünnepélyes indulás

Mégis az indulás még ezen a kis bárkán is ünnepélyes. A kapitány, ezúttal papucs van a lábán, feláll a parancsnoki hidra, ha lehet így nevezni azt a deszká-emelvényt, melyre a kormánylapát, meg a teljes komfortot jelentő deszka van erősítve, a matrózok pedig fesszen állnak az árbócok, meg a vitorlakötekek mellett. Akkor kiált egyet

a kapitány olaszul, ahogy a Földközi tengeren szokás:

— Alitta!

A matrózok fürgén kúsznak és bontják a vitorlát.

Ezen a kis bárkán, ahol alig van ember és ember között egy lépés távolság, a toprongyos kapitány tiz lépés disztanciát tart az öt matróztól. Ugyanazt a koszos kotyvalékot eszi, mint ők. De külön, egészen egyedül eszik, az öt matróz meg együtt a táliból kanaliz. Időnként egy kurta, de hangos szót esz ki a fogai között és a hordók tetején már fürgén szalad hozzá egy matróz gyufával, vagy egy pohárra előléptetett konzervdoboz vízzel, vagy szintén szaladva verik ki a tengerbe kialudt pipájának a hamuját.

Valószínűleg szükség van a tengeren ilyen kemény fegyelemre. Ezen a bárkán mégis különösen hat, hogy így kettéválik, ilyen meretven elkülönül a két osztály: a kapitány és a matrózok. Ott ülök én is, vagy inkább guggolok, ahol a matrózok. Persze, hogy nem kalózkodik, egy pillanatra én is áldozatul estem annak a mester-ségesen tenyésztett legendának, amely a rongyos emberben nem a szegénységet, meg az elnyomatást látja, hanem mindjárt tolvajt sejt. Munkások ezek, akik még ráadásul az életnek egy ősből, a természethez közelebb eső fajtáját élnek, mint a szárazföldi ember. Mi mindenhez értenek! Ha rákerül a sor, rendre kormányozza a hajót mindegyik. Főzni is tudnak, felváltva szakácsok, meggyurják a pitát, egy rozs dás kampószöggel fát aprítanak, szinte szerszámok nélkül foltozzák a csónakot, meg a vitorlavásznat.

A jó ég tudja, miért van ez a hajó úgy ellátva szerszámokkal, mint száz évvel ezelőtt. Egy balta nincs rajta, sem egy harapófőgő. A fogukkal, meg az ujjakkal húznak ki a matrózok egy szeget. Se veder, se kancsó, se egy pohár, minden ilyen célt, rozsdásodó, üres konzervdoboz szolgál. Egyetlen új dolog van a hajón, egy seprű, azt viszont az egész úton nem használták.

A természethez közel és messze

A matrózok úgy örültek a üres szódavíz üvegeknek, amikkel megajándékoztam őket, akárcsak az eszkimók, vagy a négerék. Mint-ha különböző kikötőkben nem vernék el drága pénzt tele üvegekért és az üreset nem vernék gondolkodás nélkül a falhoz. Mert a természetnek ezek az egyszerű gyermekek, akik a hajón az élet ősből formáját élnek, jól otthon vannak a természetből olyan messze is, mint egy kikötőből lebujsz. Musztafa Ciprusról álmodik folyton, ahol olcsóbb a sör, mint Haifa, Chalil egy új, vakítóan fehér cipőt vett valahol és most azt nézegeti boldogan, ötpercenként. Lányokat emlegetnek folyton, meg bűvészműtávjákat.

Engem is, aki miszter Jusuf névre hallgatok a hajón, folyton kérdeznak, nem tudok-e valami „fantáziát”? Most látom csak, mennyire elromlottam a város falai között. Még egy tótágot sem tudok állni, pedig milyen hálásak volnának érte. Még e tudatlanságom ellenére is nagyon kedvesek hozzám. Ibrahim, amikor senki sem látja, felfedi előttem rossz időkre tartalékolni élelmiszerkészletét. A nadrágzsebéből kihúz egy lehetetlenül piszkos zsebkendőt, három apró füstölt-halal bugyolált bele Haifán, abból kínál az egyikkel. A másik fohagyományt akar rá utkmálni, vagy pitát, amit a szemem láttára segített dagasztani a hajó fekete macskája a négy lábával.

Erkezünk?

Egyelőre éppenhogy indulunk.

A rossz kicsi szél

Ha valaki 1945 április 29-én, vasárnap délelőtt egy kovácsműhelyben megtörtölté izzadó homlokát és azt mondta: jó kicsi szél — akkor tévedett. Mert az a szél, rossz kicsi szél volt. Nem pontosan északi, de majdnem északi. Emiatt a majdnem miatt lehetett egyáltalán elindulni. A vitorlákat egyre kombinálták, úgyhogy kifutott a hajó nyugatra, de egy egészen kicsit srégen északra is. Azután vissza a part felé keletre, megint egy egész-egész picit északra is. Ide-oda srégen sikerült egy óra alatt vagy száz méterrel északabbra jutni.

Mikor láttam, hogy mégis meggyűnk, elragadtatva mondtam a kapitánynak:

— Brávó, nagyon jó.

Most éppen fent volt a bajusza, hát rántott egyet rajta lefelé, azután a mutatóujjával megkopogtatta a homlokát, ami vagy azt jelentti, hogy ő milyen zseniális vagy azt, hogy én megbolondultam.

Azután egy kicsit gyorsabban mentünk. Ot óra alatt megérkeztünk Haifa-ból Akkóba... Ott megálltunk. Egész éjjel akkora szél sem volt, amekkorát egy gyerek tud fújni.

Április 30-án, reggeltől este hatig, elérkeztünk Akkóból Nahariáig. Néztém a partot és úgy rémlett nekem, hogy nincs szebb dolog a világon, mint a Naharia mellett kibuc Evron mülksháza. Egy fél kilométerre voltak tőlük. Ha tudták volna, hogy ott állók velük szemben, kifőttek volna biztosan egy pár kemény tojást, mert Haifától Nahariáig — két napi hajóúton — erősen fogyott már a becsomagolt élelemzsi.

Nem tudtam leszállni a hajóról, a haifai kikötőben ráütötték a pecséteket az üveglemre, hogy kiutaztam. Hivatalosan külföldön voltam, a valóságban Evron kibucán szemben.

Nahariától a libanoni Tírusz két nap volt az út. Egykor idecsúsztatják le a Libanonról a cédrusokat Salamon király templomához. Alighanem ezeket a fákat is ilyen hajókon vitték Jaffába, azért épült olyan lassan a templom. Azaz vigasztalom magam, hogy Columbus is vitorlász hajóval jutott el Amerikába, igaz, neki nem volt olyan sürgős, mert nem volt lejáró félben a vizuma, mint az enyém.

A hajó hol ment, hol állt, hol csúszott egy kicsit visszafelé. Ugy látszik a dagadó vitorlák csak Vergilius verseiben vannak. Ezek a vitorlák sohasem dagadtak meg a széltől. Olyan fáradtan és lemondóan csüngtek le az árbóctól, mint egy félbenmaradt mondat. Ha egy vitorlás valóban hasonlít a sirályhoz, az én vitorlásom egy döglött sirály volt...

Igy döglöttem és fáradtan tiz napig vergődött Haifától Tripoliszig. Jó taxival óthat órák út. Tripolisz mellett viharba került a bárka és a szél odacsapta a molóhoz...

Igy kerültem utam első, műsoron kívüli állomására — Tripoliszba...

Am a szerencse forgandó. Most újra hajón ülök, de ezúttal nem vitorlás csónakon, hanem az izraeli kereskedelmi flotta egyik szép személyszállító hajóján: az „Arcá“-n.

Es kárptólásul a nyolc esztendő előtti úttal ezúttal kivételesen nem a mentőcsónakban, hanem az első osztályon.

Csak ha azt kérdelem, hogy Alexandrettebe mikor érkezünk, komorulnak el és egyre Allah, meg a szelet emlegetik.

Erkezünk?

Egyelőre éppenhogy indulunk.

A rossz kicsi szél

Ha valaki 1945 április 29-én, vasárnap délelőtt egy kovácsműhelyben megtörtölté izzadó homlokát és azt mondta: jó kicsi szél — akkor tévedett. Mert az a szél, rossz kicsi szél volt. Nem pontosan északi, de majdnem északi. Emiatt a majdnem miatt lehetett egyáltalán elindulni. A vitorlákat egyre kombinálták, úgyhogy kifutott a hajó nyugatra, de egy egészen kicsit srégen északra is. Azután vissza a part felé keletre, megint egy egész-egész picit északra is. Ide-oda srégen sikerült egy óra alatt vagy száz méterrel északabbra jutni.

Mikor láttam, hogy mégis meggyűnk, elragadtatva mondtam a kapitánynak:

— Brávó, nagyon jó.

Most éppen fent volt a bajusza, hát rántott egyet rajta lefelé, azután a mutatóujjával megkopogtatta a homlokát, ami vagy azt jelentti, hogy ő milyen zseniális vagy azt, hogy én megbolondultam.

Azután egy kicsit gyorsabban mentünk. Ot óra alatt megérkeztünk Haifa-ból Akkóba... Ott megálltunk. Egész éjjel akkora szél sem volt, amekkorát egy gyerek tud fújni.

Április 30-án, reggeltől este hatig, elérkeztünk Akkóból Nahariáig. Néztém a partot és úgy rémlett nekem, hogy nincs szebb dolog a világon, mint a Naharia mellett kibuc Evron mülksháza. Egy fél kilométerre voltak tőlük. Ha tudták volna, hogy ott állók velük szemben, kifőttek volna biztosan egy pár kemény tojást, mert Haifától Nahariáig — két napi hajóúton — erősen fogyott már a becsomagolt élelemzsi.

Nem tudtam leszállni a hajóról, a haifai kikötőben ráütötték a pecséteket az üveglemre, hogy kiutaztam. Hivatalosan külföldön voltam, a valóságban Evron kibucán szemben.

Nahariától a libanoni Tírusz két nap volt az út. Egykor idecsúsztatják le a Libanonról a cédrusokat Salamon király templomához. Alighanem ezeket a fákat is ilyen hajókon vitték Jaffába, azért épült olyan lassan a templom. Azaz vigasztalom magam, hogy Columbus is vitorlász hajóval jutott el Amerikába, igaz, neki nem volt olyan sürgős, mert nem volt lejáró félben a vizuma, mint az enyém.

A hajó hol ment, hol állt, hol csúszott egy kicsit visszafelé. Ugy látszik a dagadó vitorlák csak Vergilius verseiben vannak. Ezek a vitorlák sohasem dagadtak meg a széltől. Olyan fáradtan és lemondóan csüngtek le az árbóctól, mint egy félbenmaradt mondat. Ha egy vitorlás valóban hasonlít a sirályhoz, az én vitorlásom egy döglött sirály volt...

Igy döglöttem és fáradtan tiz napig vergődött Haifától Tripoliszig. Jó taxival óthat órák út. Tripolisz mellett viharba került a bárka és a szél odacsapta a molóhoz...

Igy kerültem utam első, műsoron kívüli állomására — Tripoliszba...

Am a szerencse forgandó. Most újra hajón ülök, de ezúttal nem vitorlás csónakon, hanem az izraeli kereskedelmi flotta egyik szép személyszállító hajóján: az „Arcá“-n.

Es kárptólásul a nyolc esztendő előtti úttal ezúttal kivételesen nem a mentőcsónakban, hanem az első osztályon.

Csak ha azt kérdelem, hogy Alexandrettebe mikor érkezünk, komorulnak el és egyre Allah, meg a szelet emlegetik.

HITACHDUT HASZOCHARIM HAKIALIT BÓJISZRAEL

AUGUSZTUS

MEGKEZDŐDIK A

női konfekció-áru

szézonvégi kiárusítása

AZ EGÉSZ ORSZÁGBAN.

HEISZ speciális
PARÓKA - KÉSZÍTŐ
új lakcíme:
JERUZSÁLEM,
Reh. Keren Kájszmet 26.,
II. emelet.

Jól bevezetett
fényképészeti üzlet
főutcán, biztos egzisztencia,
elutazás miatt sürgősen
eladó. „3000” jelge, Uj Kelet,
Jeruzsálem. Ben Jehuda u. 2.

10 Uj Kelet 1953 VIII 7

Bécsben és Budapesten
18 éven át működött
kozmetikai szalon.

Tanítványt tökéletes szakmai képzésre vállal.

LA BELLA
Dr. Kovács Emőrné
T.-A., Jehuda Hátévi 18.

-HIREK-

5713 Av hó 26, péntek
1953 augusztus 7.
Gyertyagyújtás ideje:
Jeruzsálem 6.54
Tel. Aviv 7.12
Haifa 7.09.

5713 Av hó 27, szombat
1953 augusztus 8.
Hetzszakasz: R66.
Szombat kimenetele:
Jeruzsálem 8.12
Tel. Aviv 8.08
Haifa 8.16.

Ros Hásáná üdvözlőketek
szep. 4-ig bezárólag veszünk fel közlésre. — A legkisebb üdvözlő megjelenési díja 3 font 700 pruta (rendes ár, minden felár nélkül). Küldje be már most Ros Hásáná üdvözlőket.

Előfizetési díj befelé,
egy hónapra IL. 2.100
Fiókok:
Haifa, Shapira 13. telefon 2483.
POB 4094.

Jeruzsálem, Ben Jehuda 2. szám
(kapu alatti).
Videki országos főmegbízott:
Alexander könyvtár- és
lapterjesztő-vállalat, Tel. Aviv,
Smarjahu Levin-u. 14.

**Vendégek az állam-
elnöknél.** Jicchák Ben Cvi
államelnök és felesége szer-
dán ebédre látta vendégül
Jicchák Káriv jeruzsálemi,
Ábrahám Kriniczki rámtá-
gáni polgármestert és adju-
tánsát, Eljáhu Kármel ez-
redest. Az elnök tegnap ki-
hallgatáson fogadta Jozsef
Szaifir közlekedésszügyi mi-
nisztert és a názareti mu-
sulmán egyház kádjját.

Beregi Armin ázkárja.
A Keren Kajmetel telavivi
székházának nagyertermében
tegnap ázkárát tartottak
Beregi Armin halálának 30-
ik napja alkalmából. Az ün-
nepeségen résztvettek a cio-
nista világszervezet, vala-
mint a Hitachud Oléj Hun-
garia és a csehszlovákiai
cionista szervezetek megbí-
zottai. Dr. A. Lauterbach, a
cionista világszervezet szer-
vezeti osztályának vezetője,
dr. Frenkel Jenő, volt szegedi
főrabbi és Avigdor
Hammeiri tartottak beszé-
deket.

**Üzembehelyezik a ram-
lei cementgyárat.** A Ramle
mellett most épülő Portland-
cementgyár vezetősége teg-
nap közölte, hogy a gyár
szeptember 15-én megkezd
a munkát. Mose Black, a
gyár technikai igazgatója
elmondotta, hogy az üzem
150 munkást foglalkoztat, a-
kiket a Ramle és környé-
kén letelepedett új olék kö-
szül verbuváltak. A gyár 150
ezer tonna cementet fog é-
vente termelni. A gyár a leg-
modernbb angol és ameri-
kai gépekkel van felszerel-
ve.

Szombaton, aug. 8-án
este 8.30-kor Jaffán, 5-ös ut-
ca 7. sz., a „Konin” étterem
kerthelyiségében nagyszabá-
su GARDEN-PARTYT ren-
dez a CHUG KADIMA.
Művészi műsor. Elsőrendű
tánczenekar. Szigoruan pol-
gári árak. Minden jaffai
autóbuszsal elérhető A1920

BAT-JAM
LATOGATÓINK SZALODÁJ. MOST
az új, modern
Hotel BALFOUR
Minden szobában meleg tuss

Teljesen önálló
gèplakatost
aki jó hegesztő is, gyárüzemi gyakorlattal, keres
nagy gyárüzem.
Ajánlköztást bizonyítványokkal: Rechovot, POB 38
cimre kérünk. (*)

Jeruzsálemi mozik műsora
EDISON: MUSSOLINI SZERELMEI
STUDIO: NYUGTALAN SZIV.

Köteles-e az amerikai zsidó alijjázni?

New-York (STA). - Jacob
Blaustein, az „Amerikai Zsi-
dó Bizottság” elnöke, aki a
nem-cionista köröket képviseli,
tegnap kiadott nyilatko-
zatában vitába szállt dr.
Nachum Goldmannnal a Zsi-
dó Világkongresszus genfi
nagygyűlésén tartott beszé-
dével. Dr. Goldmann ebben
azt mondta, hogy „a világ
valamennyi zsidójának köte-
lessége Izráelt támogatni,
de mindenekelőtt Izráelben
kell lakniok. Nagy külön-
ség van az Izráelnek nyuj-
tott baráti támogatás és az
alijjázási kötelezettség kö-
zött”. Blaustein válaszában
kijelentette, hogy nem fo-
gadhatja el Goldmann kijel-
entéseit. A zsidóság 90 szá-
zaléka még mindig Izráelben
kívül lakik. A szabad világ-
ban majdnem minden zsidó
osztja ezt a nézetet” — áll-
totta Blaustein. Ezután idé-
te Ben Gurion 1950-ben tett
kijelentését, hogy az ameri-
kai zsidóknak úgy is idu-
álisan, mint csoportok, csu-
pán egy lojalitásuk van —
Amerika iránt.
„A zsidóknak álta-
lisan alijjázási kötelezettségéről
beszéd ellentétben áll az al-
lompolgárság alapelveivel és
azt kellene belőle következtet-
ni, hogy Izráel az egyetlen
hely, ahol zsidók becsü-
letben és biztonságban él-
hetnek. Ezt a felfogást el-
utasítjuk — folytatta Bla-
stein — és véleményem szer-
int ez az elutasítás minden
amerikai zsidó nevében tör-
ténik. Az amerikai zsidók
szemében Amerika a haza
és az amerikai Zsidó Tanács
elutasít minden oly ideoló-
giát, amelyből kitűnik, hogy
a zsidók nem élhetnek Ame-
rikában úgy, mint minden
más állampolgár.”

Vita a kelet európai zsidókról

(Elsőoldali cikk folytatása)
szus 1948. évi határozataitól,
amely kötelezi a csatolt szer-
vezeteket, hogy támogassák
Izráel államát, kártéríté-
süket követeljenek Németor-
szágtól és lépéseket tegye-
nek, hogy az UNO kihirdes-
se az emberi jogok deklará-
cióját. „A kelet európai zsi-
dó kommunista képviselői
számtalan cikket közöltek,
amelyben

Transzjordán csalafintások

Július 26-án Transzjordá-
nia nagyhangon azt a hirt
kürtölte világgá, hogy iz-
ráeli haderő megtámadta
Bét Iksza falut, de a nem-
zetörség elűzte a támadó-
kat. A hirt a hadsereg szó-
vivője azonnal megcáfolta,
de a transzjordánok tovább-
ra is fenntartották a vádat
és azt is állították, hogy a
zsidó támadóknak vesztesé-
geik voltak. Ennek igazola-
sára a vizsgálat lefolytatá-
sára kérészt UNO-kül-
döttség tagjainak egy véres
követ adtak át és azt állí-
tották, hogy az izráeli kat-
onák földön vonzóltak
maguk után sebesült áldo-
zatukat és eközben lett a
kő véres. Az izráeli hatósá-
gok kérésére a követ a köz-
egészségügyi minisztérium
laboratóriumának adták át
vizsgálat céljából és dr. Sil-
berstein vegyész megállapí-
totta, hogy a kör marha-
vér tapadt. Az UNO-megbi-
zottak erre még egy követ
adtak át, amelyet az egyik
UNO-tiszt vett magához a
helyszínen, de erről is kide-
rült, hogy marhavér van
rajta.
Az eset után az izráeli-
transzjordán fegyverszüneti
vegyesbizottság izráeli kül-
döttség rendkívüli ülés ösz-
szehívását követelte, ame-
lyen fel fogja szölitani az
UNO-t, szüntessen meg min-
den vizsgálatot transzjor-
dán területen, mert a
transzjordán hatóságokra
nem lehet támaszkodni.

Hol nagyobb az antiszemitizmus?

A vita folyamán Mose
Erem az izráeli Mápám-de-
legátus az amerikai zsidók
szemére vetette, hogy nem
küzdnek az antiszemitiz-
mus ellen. Dr. Goldmann
egy szóval sem említette
beszédében a világon mű-
ködő nyílt és burkolt fa-
sista és zsidóellenes szer-
vezeteket, amelyek többek
között Amerikában is mű-
ködnek. „Az amerikai Zsidó
Kongresszus mélyégesen
hallgatott a Rosenberg-há-
zaszár bünperében megnyil-
vánult antiszemitizmus fe-
lett” — mondotta Erem.
Louis Szeagal, az amerikai
Poalé Cion szervezet főtít-
kára válaszolt Eremnek.
„Miért nem kifogásoltad —
mondotta Szeagal Eremhez
fordulva —, hogy dr. Gold-
mann beszédében nem em-
lítette a Slánsky-per? Ta-
lán azért nem kérdezted,
mert szerelmes vagy abba
az országba, amelyben el-
nyomják a zsidókat és el-
vették tőlük a szabad véle-
ménynyilvánítás jogát? A
kommunista országok zsidói
állandó fenyegetés alatt é-
nek és az antiszemitizmus
mély gyökeret vert ezekben
az országokban. Mindnyájan
azért imádkozunk, hogy mi-

Uj hajóvállalat létesült.
Haifai tudósítónk jelenti:
Az 1946-ban létesült Masti-
ne hajózási vállalatot telje-
sen átszervezték. Az új vál-
latba több haifai szék-
hellyel működő hajózási cég
kapcsolódott be, azzal a céllal,
hogy rövid időn belül
három darab 4-5 ezer ton-
nás gyorsjárata és modern
hajót vásároljon.
* Dr. Vig Kálmán orvosi
rendelőjét áthelyezte Haifán
Nordau u. 24. sz. alá. Tele-
fon 3171 és 6811.

Az arabok akciója Jeruzsálem ügyében

(1. old. cikkünk folytatása)

1950 novemberében újabb
kísérletet tettek, hogy elér-
jék a szenthelyek nemzet-
közi ellenőrzését és az ere-
deti UNO-határozat megvál-
toztatását javasolták. Izráel
is elfogadta a megváltoztat-
ott határozatot, de az arab
államok, Transzjordánia ki-
vételével, azt ismét elutasí-
tották.

Amerika 1950 decembere-
ben közölte Izráellel, hogy
nézete szerint ez a terv ösz-
szeegyeztethető úgy Izráel
mint Transzjordánia szu-
verenitásával. Az izráeli kor-
mány meg van győződve,
hogy Amerika továbbra is
fenntartja ezirányban vál-
lalt kötelezettségeit és oly
rendezést javasol a szenthe-
lyek kérdésében, amely nem
sérti Izráel szuverenitását,

sem pedig a Jeruzsálemben
székelő politikai intézme-
nyeket.

Az izráeli nagykövetség
végül megállapítja, hogy az
arab követek még a három
nyugati nagyhatalom 1950
évi közös deklarációját is
idéztek, amely a status quo
fenntartását garantálja. Az
arabok szerint az izráeli
külgyminiszterium áthelye-
zésével megszüntették ezt a
status quo-t. „1950 májusá-
ban, amikor a nagyhatal-
mak megtették deklaráció-
jukat, Jeruzsálem már Iz-
ráel fővárosa volt” — álla-
pítja meg az izráeli nyilat-
kozat.

Dr. Juszeif Heichal, Transz-
jordánia washingtoni köve-
te, tegnap kijelentette, hogy
támogatja a többi arab ál-
lam nyilatkozatát, egy pont-
tól eltérően:

nem ért egyet a Jeruzsá-
lem internacionalizálására
vonatkozó követeléssel.

„Izráelnek semmi joga sin-
cson Jeruzsálemre, de ennek
ellenére Transzjordánia nem
támogatja az internaciona-
lizálás gondolatát, mert nem

nisz a palesztinai kérdé-
sék rendezésében” — mon-
dotta a transzjordán követ.

Tanácskoznak az arab delegátusok

New-York (UP). - Hat
arab állam UNO-delegátu-
sai tegnap a newyorki kon-
sulátuson tartott gyűlésen
tanácskozást folytattak ar-
ról, hogy az UNO özi köz-
gyűlésén ismét felvetik a
palesztinai problémát és kü-
lönösen Jeruzsálem kérdé-
sét. Transzjordánia képví-
selője, aki két nap előtt
nem vett részt az izráeli
külgyminiszterium áthelye-
zése elleni tiltakozásban,
ezen a konferencián sem je-
lent meg. Beavatott körök
szerint az arab delegátusok
nem hoztak semmilyen ha-
tározatot és kormányfőiktől
várnak további utasítaso-
kat. Az UNO körében má-
néhány hete beszélnek ar-
ról, hogy az arabok az özi
közgyűlésen ismét napirend
re akarják tüzetni a palesz-
tinai kérdést és ürügyül az
izráeli külgyminiszterium
áthelyezését akarják fel-
használni.

Négy diákot sodort el a váratlan hullám

Tragikus fűrdözés a herzliai parton

A petách-tikvai mezőgaz-
dasági iskola négy növendé-
ke tegnap Herzlán bele-
fulladt a tengerbe. Az isko-
lának 35 diákja oktatók ve-
zetésével fűrdőzni mentek.
A tenger csendes volt, de
váratlanul hatalmas hullám
borította el a diákokat, akik
nem nagy többsége nem tu-
dott úszni. Többen fűrdőköl-
ni kezdtek és amikor végre
a csoport a partra mene-
kült, az oktatók megállapí-
tották, hogy öt diák hiány-
zott. Az egyik oktató ki-
űszött a tengerbe és kimen-
tette Aháron Vaknis diákot
akit a herzliai kórházba
szállítottak. Két diáklány,
a 15 éves Chana Kohén és
a 14 éves Mirjámi Aloni ma-
rakkói olék holttestét a
tenger kivetette. Még nem
került elő a 14 éves Ábra-
hám Zákán és a 12 éves
Ábrahám Zalioha holtteste.
A határrendőrség motorcsó-
-

nakon keresi a két eltűn-
tet.

**Nagy tűz Petách-Tik-
ván.** Tegnap nagy tűz pus-
zított a Petách-Tikvától nyu-
gatra fekvő Párdes Rosen-
blum melletti ipari zónában.
A tűz a Friedmann alumí-
niumgyárban tört ki, amikor
az egyik munkás százszáz kö-
röt gyújtott meg. A nagy
hőségben a tűz tovaterjedt
a környék elhanyagolt, va-
lamint megművelt pádeszek
között, majd körülvette a
közel festékgyárat, amely-
nek munkásai nem tudták
elhagyni az épületet, amíg
a tűzoltóság ki nem mentette
őket a tűztengerből. Kigyul-
adt a Jáchin vállalat nagy
csomagolóháza is és egy
raktár, amelyben zsákokat
és különböző szerszámokat
halmoztak fel. A petách-
tikvai tűzoltók hét órán át
fáradoztak a tűz lokalizálá-
sán.

„AMIDAR” közleményei

Középületek az Amidar sikonokban.

Az amerikai „Landsmannschaft”-ok küldöttsége,
amely mult heten Izráelben járt, vendége volt az
Amidar nemzeti lakásépítő vállalatnak is, amely
meghívta a küldöttség tagjait, hogy vegyenek
részt több alapkövetéssel ünnepeken és házavata-
son. Ezeket az ünnepeket az Amidar az általa
épített sikonokban és különböző kulturális intézme-
nyek számára emelt épületekben rendezte.
Az Amidar sikonjaiban templomokat és kultúr-
házakat, valamint napközi otthonokat és hasonló
intézményeket épít, amelyek a sikonok lakosai-
nak meg fogják takarítani az ilyen építkezésekkel
járó jelentős kiadásokat. Ezeket a középületeket
az amerikai Landsmannschaftok anyagi segítsé-
gével építik, mert ezzel akarják megörökíteni a
második világháborúban elpusztított zsidó hitköz-
ségek emlékét. Ezáltal nagymértékben vannak
segítésgére az oléknak szellei és kulturális ve-
győkezesük tekintetében, valamint abban, hogy
a különböző galutok gyermekei összeolvadjanak
egyetlen izráeli kultúrában.

Az Amidar sikonjai így társadalmi szempontból
is önálló telepekké válnak és ezért a sikonban
épülő minden ház fontossága is nő. Ez a körül-
mény nagymértékben befolyásolja a bérlakások-
ban lakó telepeseket, hogy megvásárolják a la-
kásukat.

Júliusban az Amidar különböző sikonjaiban
290 lakó vásárolta meg lakásait. Az akció megke-
zdése, tehát alig négy hónap óta, július végéig 1500
lakó vette meg lakásait.

EZREK ÖZÖNLENEK A TENGERPARTRA

mindenkinek jusson eszébe:

1. A tengerpart üdülő- és
pihenőhely, tehát őrizked-
jünk a felesleges csend-
háborítástól.
2. Ügyeljünk a tisztaságra,
ne dobáljunk el héjakat
és ételmaradékokat.
3. Vigyázzunk a felnőttek
és a gyermekek testi ép-
ségére a sportnál.
4. Mielőtt bemegy a tenger-
be, kenje be testét
„Shemen” féle „Velveta”-
krémmel, amely védi a
bőrt és kellemes lesülést
biztosít. (*)

**Cseréld ki sorsjegyed, mert nagy lesz a károd
Màs veszi fel a pénzt, ha kihúzzák a számod**
MIFAI HAPAVISZ